



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Föräldrasamverkan i förskola och skola

– en studie bland föräldrar och pedagoger

Camilla Jonsén och Marie Petersson

Barn och ungas uppväxtvillkor, utveckling och
lärande/ Lärande, undervisning och
informationsteknologi/ Engelska för blivande
lärare/ LAU370

Handledare: Anita Franke

Examinator: Niklas Pramling

Rapportnummer: HT09-2611-041

Abstrakt

Titel: Föräldrasamverkan i förskola och skola – en studie bland föräldrar och pedagoger

Författare: Camilla Jonsén och Marie Petersson

Termin och år: HT 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Anita Franke

Examinator: Niklas Pramling

Rapportnummer: HT09-2611-041

Nyckelord: förskola och skola, förälder, föräldrasamverkan, pedagog

Syftet med detta examensarbete är att undersöka i vilken omfattning föräldrar och pedagoger erfar att de samverkar och vad det finns för likheter och skillnader gällande föräldrasamverkan i förskolan och skolan.

- Hur erfar föräldrar och pedagoger samverkan mellan hem och förskola?
- Hur erfar föräldrar och pedagoger samverkan mellan hem och skola?
- Vad finns det för likheter och skillnader gällande föräldrasamverkan mellan förskolan och skolan i relation till vad som skrivs i läroplanerna om föräldrasamverkan?

För att genomföra studien har både kvantitativa och kvalitativa undersökningar använts. Det som framkommit av våra studier är att det dagliga mötet i förskolan mellan förälder och pedagog sker i stort sett varje dag, detta behöver dock inte betyda att den föräldrasamverkan som här sker är av god kvalitet. Även då det dagliga mötet uteblir i skolan, behöver inte detta innebära att den samverkan som här sker blir av lägre kvalitet än den som sker inom förskolan. De likheter vi ser verksamheterna emellan är att omfattningen på den föräldrasamverkan som sker beror mycket på om pedagogen är villig att släppa in föräldrarna i verksamheten, men det beror även mycket på föräldern och hur mycket denne är villig att engagera sig och samverka.

Som blivande lärare är det av stor vikt att se föräldrarna som en stor och viktig resurs i barnets utveckling. Genom att föräldrar inkluderas ges de möjlighet att bidra med nya perspektiv till den pedagogiska verksamheten.

“It’s a simple cliché—*Two heads are better than one*—and its meaning has far-reaching consequences. It is a phrase meant to highlight the importance of partnerships and combining intellectual effort. The bottom line is that students will benefit if schools, teachers, parents, [...] are in consensus with one another and working as a team focused on the student” (Glasgow & Jameson Whitney, 2009, s 1).

Förord

I vår lärarutbildning vid Göteborgs Universitet har vi mött olika människor som både har inspirerat och berikat oss. Dessa människor är både lärare, studenter och pedagoger på vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU). De erfarenheter vi fått genom utbildningen har lett till att detta examensarbete blivit till. Arbetet har gett oss ett ypperligt tillfälle att samarbeta och kommunicera och vi ser det som en bra förberedelse inför våra kommande roller som lärare i förskola och skola.

Under utbildningens gång har vi fått möjlighet att väva samman teori och praktik och då vi under vår utbildning erfarit att det är av stor vikt att samverka med föräldrar inom förskola och skola, valde vi att fördjupa oss inom detta. Anledningen till att vi vill se på föräldrasamverkan i både förskola och skola är då vi anser det viktigt att man har en förståelse inom de båda verksamheterna och även får möjlighet till att inspireras av varandras arbetssätt.

Utan det stöd vi fått från vår handledare Anita Franke, hade detta arbete inte blivit vad det nu är. Vi vill även tacka våra respektive för att de stöttat och stått vid vår sida. Slutligen vill vi även tacka varandra för gott samarbete och för många goda diskussioner under arbetets gång.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte	2
Definition och avgränsning av begrepp	2
2 Litteraturgenomgång	3
Från Lgr 80 till Lpfö 98	3
Allmänna råd för förskolan och Lgr 80	3
Lpfö 98 och Lpo 94	3
Forskning om föräldrasamverkan	5
Samverkan hem – förskola	5
Samverkan hem – skola	6
Olika former av samverkan	8
Formell föräldrasamverkan	9
Informell föräldrasamverkan	10
Sammanfattning av litteraturgenomgång	10
3 Metod	12
Val av forskningsansats	12
Enkät	12
Intervju	12
Urval	12
Urval vid enkätundersökning	13
Urval vid intervju	13
Etiska överväganden	13
Genomförande	14
Genomförande av enkätundersökning	14
Genomförande av samtalsintervju	14
Analys	15
Analys av enkät	15
Analys av intervju	15
Studiens tillförlitlighet	15
4 Resultat	17
Enkätundersökning	17
Analys av enkätsvar	18
Intervjuer	19
Intervjuer med föräldrar inom förskolan	20
Intervjuer med pedagoger inom förskolan	22
Sammanfattning av intervjuer i förskolan	24
Intervjuer med föräldrar inom skolan	25
Intervjuer med pedagoger inom skolan	26
Sammanfattning av intervjuer i skolan	28
Föräldrars och pedagogers tankar om föräldrasamverkan i förskolan och skolan	29
5 Diskussion	30
Metodreflektion	30
Huvudsakligt resultat	31
Pedagogiska och didaktiska reflektioner	33
Förslag till fortsatt forskning	34
6 Referenser	35
Bilaga 1 - 3	37 - 44

1 Inledning

Här kommer den bakgrund som ligger till grund för vårt arbete att beskrivas. Detta följs av vårt syfte och vilka frågeställningar vi utgår från, slutligen definieras begrepp väsentliga för vårt arbete.

Bakgrund

I både Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) och Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) betonas vikten av föräldrasamverkan och den personliga kontakten mellan hem och skola. I Lpfö 98 står att "[f]öräldrarna skall ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan" (Utbildningsdepartementet, 1998, s 15). Man betonar även detta i Lpo 94 där man tar upp vikten av samarbete så att man tillsammans på bästa sätt kan utveckla verksamheten och dess innehåll.

Tidigare erfarenheter säger oss att kontakten mellan föräldrar och pedagoger skiljer sig åt i förskolan respektive grundskolans senare år (vi kommer härnäst endast använda oss av ordet skola). I förskolan är den personliga kontakten mellan pedagog och förälder kontinuerlig medan i skolans senare år sker kontakten som regel mer sporadiskt och på en icke-personlig nivå (exempelvis via e-post, telefon, veckobrev). Eriksson, Flising och Kärrby (1979a¹) menar att "kontakterna mellan lärare och föräldrar är flest på lågstadiet för att sjunka i antal med stigande årskurs"². Sandberg och Vuorinen (2007) menar att föräldrar och pedagoger lägger större vikt vid att ha kommunikation dagligen desto yngre barnet är. Detta kan tolkas som att föräldrasamverkan finns i högre grad ju yngre barnen är och i lägre grad ju äldre barnen är. Bouakaz (2009) menar att pedagoger som har årskurs 7-9 anser sig få för lite stöd från föräldrarna medan pedagoger som har årskurs 6 och nedåt anser sig ha mer stöd från föräldrar. Detta kan, enligt Andersson (2004), bero på att föräldrarnas intresse till att samarbeta med pedagoger avtar i takt med att deras barn bli äldre. Sandberg et al. (2007) menar att pedagoger i förskolan och föräldrar träffas varje dag i samband med att barnet hämtas och lämnas, medan "[f]öräldern till ett skolbarn blir fysiskt mer frånvarande [...] för att barnet blir mer självständigt med åren och därmed inte alltid vill eller behöver lämnas respektive hämtas i skolan" (s 11).

Vi är medvetna om att förskolan och skolan inte har samma förutsättningar till föräldrasamverkan, då, som just nämnt, föräldrar till barn i förskolan vistas mer i verksamheten (lämnar och hämtar barnet) medan detta nästan inte alls är fallet i skolan. I förskolan sker föräldra- och pedagogkontakten nästan dagligen genom att förälder och pedagog avrapporterar angående barnet. I skolan sker kontakten vanligtvis inte dagligen då föräldrarna oftast inte fysiskt befinner sig inom verksamhetens väggar. Det problem som vi ser finnas inom båda verksamheterna, men kanske främst i skolan, är att pedagogerna inte arbetar tillräckligt med föräldrasamverkan.

Vi anser också, i enlighet med Andersson (2004), att det är viktigt att vi som blivande lärare får insikt i hur vi kan samverka med föräldrar, då detta inte är något som har tagits upp inom vår utbildning i någon högre grad. Eriksson et al. (1979a) tar även de upp detta och menar att flertalet lärare anser att lärarutbildningen bör ha någon form av utbildning inom kontaktverksamhet.

¹ Citat hämtat från bokens sammanfattning.

² Eriksson, Flising och Kärrby (1979b, s 114) menar att "förskolans föräldrarbete likna[r] [...] lågstadiets".

Syfte

Detta examensarbete syftar till att undersöka i vilken utsträckning föräldrar och pedagoger erfar att de samverkar och vad det finns för likheter och skillnader gällande föräldrasamverkan i förskolan och skolan.

1. Hur erfar föräldrar och pedagoger samverkan mellan hem och förskola?
2. Hur erfar föräldrar och pedagoger samverkan mellan hem och skola?
3. Vad finns det för likheter och skillnader gällande föräldrasamverkan mellan förskolan och skolan i relation till vad som skrivs i läroplanerna om föräldrasamverkan?

Definition och avgränsning av begrepp

I vårt arbete använder vi oss av olika begrepp som kan tolkas olika, till exempel beroende på vad vi har för förförståelse, bakgrund och vilken miljö vi befinner oss i. Vi vill här ”precisera vad som ryms under begrepp[n] och vad som inte gör det [...]” (Esaïasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud, 2007, s 20). Följande kommer vår definition och tolkning av de begrepp som vi anser är centrala i vårt arbete att göras.

Föräldrar: Vi kommer här att använda oss av begreppet föräldrar i ett vidare perspektiv där vi inkluderar vårdnadshavare i begreppet föräldrar. Malmström et al. (2005) beskriver begreppet vårdnadshavare som ”den som har vårdnaden om ett barn” (s 677).

Samverkan: Enligt Malmström et al. (2005) betyder samverkan ”samarbete, gemensamt uppträdande” (s 502). För att inte skapa förvirring hos läsaren, kommer vi i likhet med Sandberg et al. (2007), att använda oss av samverkan som ett paraplybegrepp för både samarbete och samverkan då begreppet föräldrasamverkan är en viktig term i vårt arbete (se definition nedan).

Föräldrasamverkan: Med föräldrasamverkan menar vi samverkan mellan förälder och pedagog inom förskola och skola.

Pedagog: Med pedagog menar vi personal som har en pedagogisk utbildning (här inom förskola och skola). Detta begrepp omfattar, enligt vår tolkning, utbildade barnskötare, förskollärare samt lärare för olika åldrar. Nationalencyklopedin (www.ne.se) definierar pedagog som att man är lärare och/eller undervisare. I de båda verksamheterna anser vi att det förekommer undervisning, även fast detta sker på olika sätt.

Barn: Då detta begrepp inkluderar ”en människa under skedet mellan födelsen och vuxen ålder” (www.ne.se), anser vi det inte nödvändigt att skilja på begreppen barn och elever, utan kommer följaktligen att använda oss av begreppet barn (detta gäller inte direkt tagna citat).

2 Litteraturgenomgång

Här behandlas inledningsvis relevanta delar ur Läroplan för grundskolan (Lgr 80), allmänna råd för förskolan, Lpo 94 och Lpfö 98. Därefter berörs tidigare forskning kring föräldrasamverkan i både förskola och skola, för att sedan följas av olika former av samverkan. Avslutningsvis görs en sammanfattning av forskningen i ljuset av tidigare och aktuella styrdokument och allmänna råd.

Från Lgr 80 till Lpfö 98

Lpfö 98 och Lpo 94 tar båda upp vikten av föräldrasamverkan. Detta är inget nytt begrepp då det även tagits upp i allmänna råd från socialstyrelsen och tidigare läroplaner för skolan. Vi har valt att inte gå längre tillbaka i tiden än till 1980-talet, då dessa ligger i fas med en del av vår äldre litteratur. Följande kommer därför Allmänna råd från socialstyrelsen, Lpfö 98, Läroplanen för skolan (Lgr 80) samt Lpo 94 att behandlas där vi belyser värdet av föräldrasamverkan pedagoger och föräldrar emellan.

I de aktuella och tidigare läroplanerna framhålls de delar som berör föräldrasamverkan och som är av vikt för studien.

Allmänna råd för förskolan och Lgr 80

Föräldrasamverkan har över tid funnits med i de olika dokument som förskolan och skolan har arbetat/arbetar efter, vilket framgår av följande citat.

Allmänna råd för förskolan
Bland det allra viktigaste [...] är att föräldrarna blir delaktiga i verksamheten. Föräldrarnas roll bör vara aktiv och bygga på medansvar (Socialstyrelsen, 1981, s 21).

Lgr 80
Föräldrarna skall ges tillfälle att följa skolans arbete och bör få medverka i detta (Skolöverstyrelsen, 1980, s 25).

De allmänna råden och Lgr 80 tar upp pedagogens betydande roll för att samverkan skall kunna ske, men de belyser även föräldrarnas medansvar. Man tar även upp vikten av samverkan mellan föräldrar och pedagoger då det gäller regler, normer och förhållningssätt, detta för att båda parter gemensamt skall sträva mot samma mål. I de allmänna råden från socialstyrelsen och Lgr 80 tar man upp att samarbetet inte alltid betyder att man är enig i alla frågor, utan att pedagoger och föräldrar tillsammans skall diskutera för att inte konflikter skall uppstå. Man tar även i de båda upp konkreta sätt att arbeta på för att få in föräldrarna i verksamheten, såsom att ha gemensamma utflykter (Lgr 80) eller att man tillsammans utför vardagssysslor och har kontakt med arbets- och samhällsliv (allmänna råd från socialstyrelsen).

Lpfö 98 och Lpo 94

Det är inte bara i de tidigare läroplanerna som föräldrasamverkan är av betydelse, utan man tar även upp vikten av detta i de aktuella. Följande citat från de två läroplanerna framhåller hur viktigt det är att få in föräldrar i verksamheten för att en så bra samverkan som möjligt skall kunna bli till.

Lpfö 98
Arbetslaget skall [...] ge föräldrarna möjligheter att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen, beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten [...] (Utbildningsdepartementet, 1998, s 15f).

Lpo 94
Alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet” (Utbildningsdepartementet, 2006, s 14).

I Lpfö 98 tar man även upp att pedagoger skall känna ansvar och skapa en tillitsfull och förtroendeingivande relation till föräldrarna och att parterna tillsammans ska samarbeta för att främja barnets utveckling och lärande. I både Lpfö 98 och Lpo 94 skall pedagogerna ge föräldrarna möjlighet att komma in i verksamheten och vara med och påverka dess innehåll och planering. Att föräldrarna får ta del av mål och innehåll inom verksamheten är en förutsättning för att de skall utöva sin rätt till inflytande. I de båda läroplanerna framhålls även att regler och förhållningssätt är viktiga inom verksamheterna. Inom förskolan tar man å ena sidan upp att regler och förhållningssätt skall *diskuteras* med föräldrarna medan man å andra sidan i skolan skall *klargöra* normer och regler för föräldrarna

Man tar även i styrdokumenterna upp vikten av att hålla en kontakt mellan hemmet och förskolan/skolan. I Lpfö 98 menar man att ”arbetslaget skall [...] föra *fortlöpande samtal* [vår kursivering] med barnens föräldrar [...]” (Utbildningsdepartementet, 1998, s 15,) medan man i Lpo 94 menar att ”[I]äraren skall [...] *fortlöpande informera* [vår kursivering] föräldrarna” (Utbildningsdepartementet, 2006, s 14).

I Lpo 94 belyses rektorns roll då hon/han har ett ansvar att ”kontakt upprättas mellan skola och hem, om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan” (Utbildningsdepartementet, 2006, s 17). I Lpfö 98 framhålls istället att pedagogerna skall få möjlighet till stöd för att uppnå de mål som finns i läroplanen (Utbildningsdepartementet, 1998).

Forskning om föräldrasamverkan

Nedan belyses forskning om föräldrasamverkan inom ramen för vårt syfte. Forskningsmaterialet är uppdelat beroende på om de behandlar samverkan mellan hem och förskola eller hem och skola. Rubrikerna *kontakten mellan förälder och pedagog* och *föräldrarnas och pedagogens roll* återkommer under både hem – förskola och hem – skola.

Samverkan hem – förskola

Sandberg et al. (2007) tar upp vikten av samverkan mellan föräldrar och pedagoger i förskolan. De menar att ”det är [...] viktigt att förskolan är tydlig när det gäller verksamhetens mål och innehåll så att föräldrarna får möjlighet att utöva inflytande över denna” (s 25). I likhet med Sandberg et al. (2007) tar Ivarson Jansson (2001) upp föräldrarnas roll i verksamheten och menar att föräldrarna skall få möjlighet att ”vara med vid genomförandet av verksamhet[en] för att få så god inblick som möjligt i syfte att påverka innehåll och utformning av [den]” (s 37). För att detta skall kunna ske måste pedagogerna få stöd av sin arbetsledare i frågor som rör samverkan för att göra verksamheten beredd att ta emot föräldrarna (Ivarson Jansson, 2001).

Kontakten mellan förälder och pedagog

Det dagliga mötet mellan förälder och pedagog sker oftast i verksamhetens tambur vid lämning och hämtning och föräldrarna ser detta möte som värdefullt, menar Sandberg et al. (2007). Kvalitén på mötet kan se olika ut från dag till dag, beroende på om det är många föräldrar som lämnar och hämtar samtidigt samt hur personalens arbetsschema är upplagt och så vidare. Om föräldrar lämnar och hämtar vid tidpunkter då det inte är högbelastning finns det oftast mer tid till samtal, detta kan leda till att kvalitén på kommunikationen blir bättre vilket i sin tur kan leda till att föräldrarna blir mer insatta i förskolans verksamhet (Ivarson Jansson, 2001). Men ”[e]n del föräldrar kan [...] lämna respektive hämta sitt barn så snabbt att personalen inte hinner inleda ett samtal” (Sandberg et al., 2007, s 114). I dessa fall kan en del utav informationen ”bli oförmedlad om det inte alltid finns tid för föräldrar och personal att mötas” (Sandberg et al., 2007, s 39). Innehållet i kontakterna vid hämtning och lämning kan så att säga variera, och ibland begränsas till enbart informationsutbyte. Alla föräldrar

känner inte heller att det är av någon större betydelse att samverka på ett konkret sätt, utan kan många gånger nöja sig med en kontakt som är relativt formell. Det kan då många gånger vara svårt att få till ett bra och betydande samarbete och delaktighet. I en del fall är det exempelvis inte enbart föräldrarna som lämnar och hämtar sina barn, utan det kan även vara äldre syskons uppgift. Man kan då behöva ta kontakt via telefon för att få till ett bra samtal som mer ingående behandlar ett viktigt område (Ivarson Jansson, 2001).

När det talas om föräldrasamverkan inom förskolan tas den ”goda” och ”onda” cirkeln upp. Med den ”goda” cirkeln menar man att förskolan ser föräldrasamverkan som något positivt och att olika typer av samverkansformer är en del utav verksamheten. ”Föräldrarna känner att deras engagemang uppskattas och samverkar gärna med förskolan, vilket i sin tur leder till att personalen anstränger sig ännu mer” (Sandberg et al., 2007, s 86). Den ”onda” cirkeln definieras som att personalen inte når fram till föräldrarna, men föräldrasamverkan ses ändå som en viktig del i förskolan. Om detta är fallet är risken stor att det sker en minskning av samverkansformer som ett resultat av att pedagogerna tappar intresset. En anledning till att detta kan uppstå kan, enligt Ivarson Jansson (2001), bero på att föräldrarna inte ser någon anledning till samverkan då deras barn trivs på förskolan. För att motverka den ”onda” cirkeln visar studier på att ytterligare samverkansformer kan utvecklas i ett försök att nå föräldrar. De förskolor som har ett rikt utbud av olika samverkansformer och har en öppen och ärlig kommunikation, har lättare att nå och få med föräldrar till att samverka (Sandberg et al., 2007).

Föräldrarnas och pedagogens roll

Att föräldrar engagerar sig i verksamheten är inte alltid något positivt enligt en del pedagoger. Ivarson Jansson (2001) menar att man som pedagog ”kan man känna sig hotad av föräldrarna och deras synpunkter” (s 106). För att föräldrasamverkan skall ses som något positivt, menar Sandberg et al. (2007) att föräldrarna bör bidra till verksamheten genom att ställa frågor om den och på så sätt bidra till en ökad reflektion hos pedagogerna. Om pedagogen känner sig säker i sin yrkesroll kan denne ta emot kritiken, göra något positivt av den och stärkas i sin yrkesroll. Kort skulle man kunna säga att samverkan blir vad man gör den till, och detta beror mycket på hur pedagogerna tolkar sin yrkesroll (Ivarson Jansson, 2001).

Ivarson Jansson (2001) menar att föräldrar och pedagoger ser verksamheten på olika sätt då pedagogerna har en hel grupp med barn som de tar hänsyn till, medan föräldrarna utgår från sitt eget barn och vill tillgodose och tillfredsställa dess behov. Den allmänna uppfattningen bland pedagoger verkar vara att man inte skulle ”kunna ha en fungerande och väl planerad verksamhet med för mycket föräldrainflytande. Vi jobbar mer för gruppen medan föräldrarna ser till sitt eget barn [...]” (s 110). De pedagoger som ser verksamheten som sitt eget ansvar, anser många gånger att de kan planera verksamheten själva, utan att föräldrarna inkorporeras. Andra pedagoger som emellertid har inställningen att deras yrke är en service till föräldrarna, har för det mesta inställningen att de tillsammans med föräldrarna kan avgöra vad som bör finnas med och utövas i verksamheten (Ivarson Jansson, 2001).

Samverkan hem – skola

Eriksson, Flising och Kärrby (1979b) tar upp vikten av samverkan mellan föräldrar och pedagoger i skolan. De menar att ”[f]öräldrarna behöver få kunskap om verksamheten i skolan, hur undervisningen bedrivs idag, hur läroplanen ser ut osv” (s. 31). Bouakaz (2009) menar att om man som pedagog har ett bra stöd från föräldrarna leder detta till att barnen blir bättre i skolan.

Kontakten mellan förälder och pedagog

Inom skolan har föräldrar inte en fysiskt aktiv roll, utan i allmänhet en informationstagande roll då det kommer till deras eget barn. Pedagoger anser att föräldrarna får för lite information om skolan och menar att det bästa skulle vara om föräldrarna mer aktivt kommer in i verksamheten, svårigheten kan emellertid här vara att föräldrar inte anser sig veta vilken funktion de har inom skolan (Eriksson et al., 1979b). Föräldrar kan ha den uppfattningen att de gånger pedagogen bjuder in till verksamheten, är detta något som pedagogerna känner sig skyldiga till att göra utan att direkt mena det (Eriksson et al., 1979a, 1979b). Eriksson et al. (1979a) menar att många föräldrar kan känna sig osäkra eller inte vet betydelsen av samverkan och att de då drar sig för att kommunicera med pedagoger. Detta är emellertid inte alltid fallet, menar de, utan det finns föräldrar som ser det som naturligt att samverka och kommunicera med pedagoger.

Det som kan styra vilken typ av samverkan som blir till är många gånger tiden, både ur pedagogens och förälderns perspektiv (Eriksson et al., 1979b). Pedagogerna måste många gånger göra en avvägning gällande vilken information som är av betydelse att förmedla och de kan uppleva att de skulle vilja ha mer tid för kontakt än vad de har. Den spontana kontakten mellan förälder och pedagog uteblir också många gånger inom skolan eftersom barnet inte behöver lämnas och hämtas (Sandberg et al., 2007), därför sker de spontana kontakterna främst genom telefonsamtal (Eriksson et al., 1979b).

Eriksson et al. (1979b) tar upp olika orsaker till att telefonkontakt sker mellan förälder och pedagog:

”Anledning till att läraren ringer hem till föräldrarna:

1. Positiv eller negativ förändring hos eleven.
2. Om en elev varit borta från skolan längre tid.
3. Oroligt barn – intellektuellt, socialt eller känslomässigt.

Anledning till att föräldrar ringer till läraren:

1. Frånvaro.
2. Glömda saker.
3. För att fråga hur det går för barnet.
4. För att begära ledigt” (s 112).

Föräldrar kan även ha svårt att hitta och ta sig tid då de kan ha svårt att få ledigt eller skaffa barnvakt (Eriksson et al., 1979b). Glasgow et al. (2009) tar även de upp att föräldrar kan styras av sina arbetstider och därför kan ha svårigheter att komma in i verksamheten. Det som i dessa fall krävs av pedagogerna och skolan är att de vill ha in föräldrarna i verksamheten och är beredda att arbeta för det. Detta är något som även skolledningen bör vara med och hjälpa till med, genom att medverka och sätta upp ett antal mål för att kunna få med föräldrarna in i verksamheten.

”Hur väl samverkan kommer att fungera mellan lärare och föräldrar är i hög grad beroende av att båda parter arbetar tillsammans” (Bouakaz, 2009, s 38). I de fall samverkan misslyckas, beror detta oftast på, enligt Bouakaz (2009), pedagogers och föräldrars bristfälliga kommunikation och skilda uppfattningar kring skolans mål. Glasgow et al. (2009) menar att denna bristfälliga kommunikation kan bero på att ”[m]any teachers just don’t like dealing with parents, usually because they see parents as bringing more problems than solutions” (s 11). De menar att pedagoger många gånger kan tycka att föräldrar oftare för med sig problem än lösningar, eller med andra ord: "parents are something they have to “deal with” rather than “work with” (s 96). För att undvika detta är det viktigt att man respekterar varandras roller som förälder och pedagog, att man som pedagog kan motivera varför man arbetar som man gör och även att föräldrarna känner att de behövs (Bouakaz, 2009; Glasgow et al., 2009).

Föräldrarnas och pedagogens roll

Eriksson et al. (1979b) menar att det kan finnas problem om föräldrar kommer och påverkar undervisningen då en del pedagoger upplever att föräldrarna är osäkra på vad de vill att deras barn skall få kunskap om. Här finns en problematik, menar Andersson (2004). Föräldrar kan många gånger känna sig ligga i underläge gentemot pedagogerna då de upplever att skolan har tolkningsföreträde när det gäller deras egna barn. Föräldrarna efterfrågar en jämställd relation, men upplever att de inte får den respekt de förtjänar och att pedagogerna använder sin befattning som ett maktredskap. Eriksson et al. (1979b) konkretiserar detta, då de menar att "[...] lärarna [...] tryckt ner många föräldrar genom sitt språk och sin pondus som lärare" (s 82). Pedagoger kan många gånger vara omedvetna om sitt sätt att förmedla och handla gentemot föräldrar. Detta kan leda till att föräldrars erfarenheter och kunskaper inte alltid tas tillvara av pedagogerna, då pedagogerna själva anser sig som mest sakkunniga. Glasgow et al. (2009) tydliggör detta genom att benämna det som att många pedagoger har en personlig gräns, en trygghetszon och på grund av detta kan ha svårt att släppa in föräldrar i verksamheten. För att samverkan skall komma till stånd måste pedagoger "expand [their] paradigm on what is possible" (s 11). Andersson (2004) tar även upp detta och menar för att samverkan skall komma till stånd och för att de konflikter som kan uppstå mellan pedagoger och föräldrar skall kunna hanteras krävs det att båda parter är villiga att diskutera och komma fram till ett gemensamt beslut och mål.

Andersson (2004) menar att fler och fler föräldrar intresserar sig för skolans verksamhet, men då främst i de fall de kan agera som ett stöd och som hjälp åt deras egna barn. Glasgow et al. (2009) menar även att föräldrar helst samverkar med pedagoger och skolan när deras samverkan "directly affect[...] their children" (s 93). Det bör även nämnas att de gånger som föräldrar uppfattar samverkan som positiv är då deras barn trivs i skolan och har det bra. I de fall föräldrar upplever att kontakten och samverkan mellan dem och pedagogen inte fungerar, är då de erfar problem med det egna barnet (Andersson, 2004).

Olika former av samverkan

Ovan presenterades hur samverkan kan se ut i hem – förskola och hem – skola. Fortsättningsvis kommer här att presenteras olika former av samverkan³ inom de båda verksamheterna där vi kommer att fokusera på vad de olika formerna innebär och hur de genomförs. Inför de olika organiserade samverkansformerna är det av betydelse hur dessa anordnas samt förbereds, detta för att på bästa möjliga sätt kunna samverka med föräldrarna (Ivarson Jansson, 2001). Inom både förskola och skola behöver man tillgå föräldrar olika samverkansformer, då ingen förälder är den andra lik: "each family will have their own needs [...]" (Glasgow et al., 2009, s 109). Ingen uppdelning mellan verksamheterna gällande föräldrasamverkan kommer göras då vi anser att man inom de båda kan arbeta på liknande sätt, trots att verksamheterna har olika grundförutsättningar. I de fall det är väsentligt, kommer hänvisning till respektive verksamhet att göras.

De olika formerna av samverkan kan delas in i följande två grupper:

Formell föräldrasamverkan

- Introduktionssamtal
- Föräldramöten
- Drop-in
- Vecko- och månadsbrev
- Föräldraråd och föräldrastyrelser (husråd)
- Workshop
- Elektroniska resurser

Informell föräldrasamverkan

- Telefonkontakt
- Kontakt dagar
- Elektroniska resurser

³ De samverkansformer som här förklaras är endast ett urval av alla de som finns.

Formell föräldrasamverkan

De samverkansformer som anses formella är de som oftast inte sker spontant, utan dessa kan ses som mer organiserade än de informella. Exempel på dessa former är föräldramöten, vecko- och månadsbrev (www.skolverket.se).

Introduktionssamtal

Här informeras och informerar både föräldrar och pedagoger. Föräldrar ger den information de anser att pedagogerna behöver veta, som exempelvis vilka vanor och intressen deras barn har medan pedagoger delger föräldrarna information om hur de arbetar och hur rutinerna ser ut. Båda parter samtalar även kring vilka förväntningar de har på varandra. Detta samtal sker då barnet börjar i den nya verksamheten och det är under detta samtal som förtroendet börjar byggas upp parterna emellan. Specifikt för enbart förskolan är att man även ger information om hur inskolningen går till, om inte detta gjorts tidigare (Sandberg et al., 2007).

Föräldramöten

Föräldramöten sker vid behov (Sandberg et al., 2007). Vid föräldramöten hålls föredrag eller ges information som gäller för alla barn inom hela verksamheten (Eriksson et al., 1979a). Pedagogerna bör ha ett tydligt och preciserat innehåll som föräldrarna innan bör få tillhanda, detta för att ge alla föräldrar möjlighet att förbereda sig inför mötet. Detta gör det möjligt för fler föräldrar att yttra sin åsikt och göra mötet mer givande för alla deltagare (Sandberg et al., 2007; Flising, Fredriksson och Lund, 1996). För att få till ett så bra möte som möjligt är det bra att inte ta upp för många frågor till diskussion. Det är också bra om pedagogen innan mötet kollar med föräldrarna om det är något specifikt som de vill ta upp (Flising et al., 1996).

Drop-in

Drop-in innebär att föräldrar bjuds in av pedagogerna i verksamheten under en organiserad form. Denna typ av samverkan ger föräldern möjlighet att få en viss inblick i verksamheten där barnen kan visa vad man gör inom den. Det är viktigt att ha ett klart syfte med drop-in som samverkansform: ”[ä]r det föräldrarna som ska få möjlighet att träffa varandra under lättsamma former eller är det barnet som ska ges möjlighet att visa föräldern sin verksamhet?” (Sandberg et al., 2007, s 65).

Veckobrev och månadsbrev

Vecko- samt månadsbrev anger information om vad som hänt eller kommer att hända i verksamheten (Flising et al., 1996) och är ett bra hjälpmedel i de fall där pedagog och förälder inte träffas. Det som är positivt med dessa brev är att alla föräldrar får ta del av samma information (Sandberg et al., 2007). För att föräldrarna skall veta när brevet kommer är det bra om brevet kommer ut vid samma dag varje vecka eller månad (Flising et al., 1996).

Föräldraråd och föräldrastyrelser (husråd)

Om verksamheten har föräldraråd eller föräldrastyrelser kan föräldrarna ha direkta eller indirekta möjligheter att påverka beslut och förändringar. I de fall föräldrarna har direkt påverkan får inga beslut tas utan föräldrarnas godkännande. Med de indirekta möjligheterna menas att föräldrarna kan ”påverka genom till exempel den allmänna diskussion som bildar underlag för beslut” (Sandberg et al., 2007, s 80).

Workshop

Sandberg et al. (2007) menar att föräldrar behöver diskutera frågor tillsammans och därigenom få mer erfarenheter kring föräldraskapet. Vid workshops kan man utföra övningar,

oftast kring ett visst tema som bestäms på förhand (www.ne.se). Glasgow et al. (2009) menar även att “[t]eachers can offer periodic workshops for parents, keeping them informed of what is being taught, how it is being presented, and what can be expected of their children, in both performance and results” (s 106).

Elektroniska resurser

Då exempelvis barnet har uteblivit från verksamheten kan pedagogen gå in och anmäla frånvaron genom ett webbaserat program. Föräldern kan sedan ta del av denna information genom att logga in på verksamhetens webbplats (www.skola24.se).

Informell föräldrasamverkan

Denna typ av föräldrasamverkan sker oftast spontant mellan föräldrar och pedagoger och kan inte ses som lika organiserad i jämförelse med de formella. Några informella samverkansformer är exempelvis det personliga mötet och telefonkontakt (www.skolverket.se).

Det personliga mötet

För att föräldrar skall bli engagerade i verksamheten kan det personliga mötet vara av betydelse (Eriksson et al., 1979a, 1979b). Oftast sker detta möte då föräldrar lämnar eller hämtar sitt barn (Sandberg et al., 2007).

Telefonkontakt

Telefonkontakt kan vara bra vid de tillfällen då man som pedagog och förälder inte träffas ofta. Man kan då ta upp och diskutera viktiga områden som berör barnet (Ivarson Jansson, 2001). Med dessa samtal finns en risk att kontakten blir opersonlig, menar Flising et al. (1996). De menar att samtalen kan passa då man behöver ge enkel information, men i de fall man behöver ta upp svårare saker är det bättre att man träffas personligen.

Kontakt dagar

Det är viktigt att pedagogen gör klart för föräldrarna att de är välkomna in i verksamheten (Ivarson Jansson, 2001). Besöken till den vardagliga verksamheten sker oftast spontant av föräldrarna och syftet med denna typ av samverkan är att föräldrarna skall få mer kunskap om vad som sker i verksamheten (Eriksson et al., 1979b). De erfarenheter föräldrar får i och med besöket kan sedan utgöra en bra grund för föräldrasamverkan (Flising et al., 1996).

Elektroniska resurser

Föräldrar och pedagoger kan ofta uppleva att tiden inte räcker till (Sandberg et al., 2007). Vid dessa tillfällen kan man underlätta kommunikationen och samverkan mellan föräldrar och pedagoger med hjälp utav e-post som verktyg (www.skolverket.se).

Sammanfattning av litteraturgenomgång

Tidigare forskning visar på att det kan vara svårt som pedagog och förälder att få till en bra samverkan. I förskolan träffas förälder och pedagog vanligtvis dagligen, vilket gör att förutsättningen för att samverkan skall bli till ökar. I skolan träffas man inte som förälder och pedagog lika ofta, vilket kan bidra till att samverkan minskar. Det menas då att kontakten många gånger istället sker via telefon.

Kvalitén på de olika samverkansformerna kan variera både i förskolan och skolan. Även då förälder och pedagog träffas dagligen betyder inte detta alltid att tiden för kommunikation finns. I skolan menas det att man oftast kommunicerar via telefon, men att telefonsamtalen

oftast har ett negativt budskap. Detta menar man kan bero på att pedagogerna känner att de inte har tid att ta kontakt med föräldrarna så ofta som man hade velat.

Det framgår av både tidigare forskning och läroplanerna att föräldrasamverkan är en viktig del inom förskola och skola, detta för att främja barns utveckling och lärande. Läroplanerna för de båda verksamheterna (Lpfö 98 & Lpo 94) framhåller att föräldrar *skall* komma in i verksamheten för att vara med och utveckla verksamhetens innehåll för att de skall få ta del av verksamhetens mål och känna sig delaktiga. Detta tar även den tidigare forskningen upp. Här menas det att det är viktigt att pedagogerna har en rak och tydlig kommunikation och att föräldrarna skall få ta del av verksamhetens innehåll.

Att den kontakt som inträffar skall ske kontinuerligt mellan hem och förskola/skola är något som båda läroplanerna menar är av stor vikt. I både förskolan och skolan kan man se att problemen till varför kontakten eller samverkan uteblir är slående lika. Forskning menar att svårigheterna främst uppstår då pedagogen inte vill släppa in föräldrar i verksamheten eller då föräldrar känner sig osäkra över vilken funktion de har. Ytterligare ett problem man tycker sig se är att föräldrar enbart är intresserade utav sitt eget barns behov. För att nå fram till föräldrarna i dessa fall och även vid andra tillfällen är det viktigt att man använder sig av olika samverkansformer för att på så sätt få föräldrarna inkluderade i verksamheten. Men det är även av yttersta vikt att pedagogerna får stöd från skolledning eller arbetsledare i frågor som rör föräldrasamverkan. I Lpo 94 tar man upp rektorns betydande roll och att denne skall ge stöd vid dessa frågor, detta tas inte lika tydligt upp i Lpfö 98 då man där menar att pedagogerna skall få möjlighet till stöd.

3 Metod

I detta kapitel beskrivs och motiveras valet av metod samt hur vi gjorde vårt urval av föräldrar och pedagoger. Därefter ges en beskrivning av genomförandet samt en bearbetning av analys. Detta följs av de etiska principer som tagits i beaktande.

Val av forskningsansats

Med utgångspunkt i syfte och forskningsproblem har vi valt två olika forskningsmetoder, enkäter och intervjuer. Syftet med enkäter är att se på vilka samverkansformer som används inom verksamheterna förskola och skola och om det finns likheter och skillnader verksamheterna emellan. Utöver denna kvantitativa metod används även intervjuer. Denna kvalitativa metod syftar att gå ner mer på djupet och se på vad informanternas erfarenheter och kunskaper ger uttryck för (Esaiasson et al., 2007).

Enkäterna baseras på tidigare litteratur och vår förförståelse och de ger oss även mer slutna svar då föräldrar och pedagoger inte ges möjlighet till att förklara med egna ord. Intervjuerna ger oss här andra möjligheter då de ger en mer öppen databildning och är ett bra komplement till enkäterna, då det kan komma fram sådant som inte tidigare framkommit (Esaiasson et al., 2007). Med enkäterna fås bredare, men ytligare information, medan intervjuerna ger oss mer djupgående information (Johansson & Svedner, 1998). Enkäterna och intervjuerna har genomförts på olika förskolor och även olika skolor.

Enkät

Vid utformandet av enkäten utgår vi från Esaiasson et al. (2007), som menar att det är av vikt att tänka på hur man formulerar frågorna, att de skall vara etiskt tilltalande och inte innehålla alltför komplicerade ord (se bilaga 1). Frågorna anpassas utifrån forskningens syfte och ändras endast beroende på vilken roll mottagaren (förälder/pedagog) har samt vilken verksamhet (förskola/skola) de berörs av. Konstruktionen av frågorna är av sådan karaktär att flera svarsalternativ anges där svarspersonen anger de alternativ som är gällande för den enskilda.

Intervju

Den form av intervju som valts är samtalsintervju där frågorna har konstruerats med utgångspunkt i forskningens syfte (se bilaga 2). De frågor som ställs är till större delen öppna då vi är intresserade utav vad den enskilde informanten ger uttryck för när det gäller föräldrasamverkan. En del frågor är mer styrande då de ger uttryck för att någon form av samverkan finns, dessa konstrueras med bakgrund av vad läroplanerna framhåller angående föräldrasamverkan. Ordningen på frågorna är inte statisk, utan kan komma att variera beroende på hur samtalet ter sig. Det lämnas även öppet för följdfrågor för att få ut så mycket som möjligt av intervjun.

Urval

”[E]n hög intern validitet är ingen garanti för en hög extern validitet” menar Esaiasson et al. (2007, s 180). Med detta menas att både enkäterna och intervjuerna genomförs i en stadsdel i en större kommun och därför kan inte resultaten ses som allmänt giltiga, utan skall istället ses som en del i en helhet.

De föräldrar och pedagoger vi väljer att intervjua är sådana som för oss innan är okända, detta för att vi inte skall ha några förutfattade meningar om vilka åsikter personerna har vid enkäterna och intervjuerna. Urvalet av personer väljs därför inte utifrån om personerna arbetar med föräldrasamverkan eller inte, detta för att vi inte är ute efter att verifiera vår hypotes om

att föräldrasamverkan existerar i högre grad på förskolan än i skolan, utan vårt syfte är att få mer sanningsenliga svar.

Urval vid enkätundersökning

På den utvalda förskolan väljs fyra avdelningar för enkätundersökningen. Anledningen till att fyra avdelningar väljs på förskolan är för att vi anser och hoppas få in tillräckligt med svar genom dessa (19 barn på varje avdelning). Vi har innan ingen kännedom om förskolans föräldrasamverkan, utan meddelar enbart verksamheten om att vi är intresserade utav att genomföra en del av vår forskning hos dem. Den bakgrundsinformation som pedagogerna får är endast att enkäterna handlar om föräldrasamverkan (ett missivbrev har även tilldelats dem) då vi inte vill att pedagogerna skall bli påverkade av vår syn på samverkan. De pedagoger som har tilldelats enkäterna är antingen utbildade barnskötare, förskollärare eller lärare mot de tidigare åldrarna. Den information som ges till föräldrarna är endast det missivbrev (se bilaga 3) som följer med enkäten.

På den utvalda skolan delas enkäterna ut sammanlagt i tre olika klasser (23, 24 och 24 barn i varje klass) som vi tidigare inte har någon anknytning till. Vi har inte heller någon vetskap om deras föräldrasamverkan. Den bakgrundsinformation som pedagogerna får är samma som i förskolan och av samma anledning. De pedagoger som tilldelats enkäterna är utbildade lärare för de senare åldrarna och gymnasiet.

I förskolan fick vi in 38 svar av de 76 enkäter som gavs ut till föräldrar, från pedagogerna inkom 12 svar av de 15 som lämnades ut. I skolan inkom 8 svar från föräldrar (av de 71 som delades ut) och 8 svar från pedagoger (av de 15 som delades ut).

Urval vid intervju

De respondenter som intervjuas är två pedagoger från samma förskola och två pedagoger från samma skola. En av pedagogerna inom förskolan är utbildad lärare mot de tidigare åldrarna och har arbetat i cirka 3 år, den andra pedagogen är utbildad förskollärare och har arbetat i cirka 12 år. Inom skolan är båda pedagogerna utbildade lärare för de senare åldrarna och har arbetat i ca 5 år respektive 12 år. Anledningen till att det är pedagoger inom samma verksamhet, är på grund av att det är de pedagoger som tackade ja till att ställa upp på intervju. Pedagogerna arbetar på våra VFU-platser, men då i andra arbetslag än där vår utbildning bedrevs. Orsaken till att pedagoger inom VFU-verksamheten väljs är på grund av att vi anser det är mer troligt att intervjuerna genomförs då våra lokala lärarutbildare (LLU:are) har kontakt med dem. LLU:arna hjälper oss även med att ta kontakt med de föräldrar som intervjuas. Den första kontakten med samtliga fyra föräldrar sker genom telefonkontakt.

De föräldrar och pedagoger som tillfrågades om att bli intervjuade svarade alla ja och samtliga genomfördes.

Etiska överväganden

De personer som medverkar i våra undersökningar är anonyma, då för att skydda de medverkandes integritet (Stukát, 2007). Namn och kön utelämnas vid transkribering, då det inte är relevant för vår undersökning om det är en man eller kvinna som svarat. Vi ser till helheten när det gäller föräldrasamverkan och inte vad en kvinnlig/manlig förälder/pedagog har för synpunkter.

De gånger föräldrar eller pedagoger namnger eller könsbestämmer barn i intervjuerna, väljer vi att ersätta dessa med *mitt barn/barn/barnen*. Föräldrar och pedagoger informeras att de uttalanden som de gör endast används i detta arbete som en grund i vår forskning. De används alltså inte i andra arbeten eller i några andra sammanhang. Om någon begär att få ta del av det inspelade materialet kommer de berörda att kontaktas för att kunna ge sitt

medgivande. Vi nämner då även om de yttrat något namn då vi anser att det vid dessa tillfällen är extra känsligt material. Skulle någon av de intervjuade meddela att de inte längre vill att vi skall använda oss av deras uttalanden kommer vi att respektera detta (Stukát, 2007), vi respekterar även om någon av de intervjuade inte vill att vi använder oss av diktafon.

Det kan hända att andra forskare begär att få ta del av vårt forskningsmaterial då de vill kontrollera att vårt resultat stämmer och om det är hållbart. Vi ser här att det kan uppstå ett etiskt dilemma i de fall undersökningspersonerna inte godkänner att andra får ta del av materialet. Skulle materialet å ena sidan ges ut, utan undersökningspersonens medgivande skulle vi bryta mot Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets (HSFR:s) etikregler, då de bland annat finns till för att skydda de enskilda personernas integritet (Stukát, 2007).

Den tidigare forskningens innehåll används på så sätt att både omformuleringar görs och direkta citat tas. Vid omformuleringar görs endast hänvisning till ursprungskällan, medan det vid citat anges exakta sidor. Då vi framför egna åsikter tydliggörs detta (Stukát, 2007).

Genomförande

Inledningsvis beskrivs hur vi går tillväga när vi genomför enkät- och intervjuundersökningar. Detta följs av hur analysen av enkäter och intervjuer genomförs.

Genomförande av enkätundersökning

På den förskola som väljs ut läggs missivbrev och enkäter i barnens fack på respektive avdelning. Det sätts också upp en brevlåda där föräldrarna anonymt kan lägga i sina enkätsvar, detta för att inte pedagogerna skall agera som en mellanhand. Pedagogerna får sina enkäter personligen av oss och besvarar dessa utan vår närvaro, dessa hämtas sedan upp av oss när de meddelat att de är färdiga.

På den skola som väljs ut delas missivbrev och enkäter ut till eleverna som skall vidarebefordra dessa till sina föräldrar. Eleverna skall sedan ta med sig dessa tillbaka och ge dem till sin pedagog i ett förseglat kuvert. Enkäterna delas ut till pedagogerna genom att vi personligen överlämnar dem. De får sedan tid att besvara dem utan vår närvaro och vi blir sedan meddelade när de kan hämtas upp.

De enkäter som delas ut till föräldrar och pedagoger i förskola och skola är innehållsmässigt identiska, dock är frågorna formulerade så att de är ställda till just förälder i förskola eller skola, eller pedagog i förskola eller skola. Detta görs då vi på ett tydligt sätt skall kunna se på likheter och skillnader verksamheterna emellan.

Genomförande av samtalsintervju

Intervjuerna med pedagogerna utförs på de respektive verksamheterna, då i ett avskilt rum där de genomförs utan några störande moment. Föräldrarna intervjuas i sitt hem, då detta är en önskan från föräldrarna. Intervjuerna planeras i god tid för att svarspersonerna skall ges möjlighet att planera in dessa, detta för att så långt som möjligt undvika stress under intervjusituationen. Pedagogerna och föräldrarna får reda på att intervjun spelas in med hjälp utav en diktafon och vi förklarar även att med hjälp utav detta hjälpmedel kan vi bearbeta materialet på ett lättare sätt (Trost, 2005). Vi informerar även om att ingen annan än vi själva avlyssnar inspelningen. Då vi båda deltar vid intervjuerna delar vi upp uppgifterna på så sätt att en intervjuar medan den andra antecknar, detta för att gardera oss om tekniken skulle svika. Om den intervjuade motsäger sig användandet av diktafon kommer vi endast att anteckna. Under intervjuns gång ställer vi frågorna i den ordning som anses bäst lämpad i just den situationen, frågorna ställs alltså inte alltid i den ordning som är angiven.

Frågorna som ställs är innehållsmässigt identiska, oavsett vem informanten är. Det enda som skiljer dem åt är att de är riktade till den specifika respondenten.

Då intervjuerna genomförts transkriberar vi dem en i taget. Anledningen till att intervjuerna spelas in med diktafon och transkriberas är för att få så sanningsenliga och exakta svar som möjligt. Vid två fall har föräldrar nekat till att bli inspelade via diktafon och då tiden från deras sida är knapp, vill de att intervjuerna skall ske via telefon.

Analys

Då enkäter och intervjuer analyseras på olika sätt, beskrivs nedan tillvägagångssättet av de båda separat.

Analys av enkät

Vid analysen av enkäter sammanställs rådatan separat, beroende på om den inkommit från förälder/pedagog eller förskola/skola. Den data som är av relevans för studiens syfte och frågeställningar förs sedan in i en tabell med absoluta siffror för att få en överskådlig bild av hur föräldrar och pedagoger inom förskola och skola svarat. Därefter analyseras datan där vi lyfter de likheter och skillnader som framkommer.

Analys av intervju

De intervjuer som genomförs transkriberas och skrivs ut. Därefter analyseras den rådata som inkommit från förälder och pedagog i förskola samt skola, där de svar som anses relevanta för studiens syfte lyfts. Vid analysen av materialet är det inte vår uppgift att anta, döma eller bedöma, vi försöker istället tolka, förstå och beskriva vad den intervjuade ger uttryck för med hjälp av den litteratur som tidigare presenterats.

Vid analysen av resultatet läggs vikt vid att få en viss distans till materialet samt att inte övertolka det (Trost, 2005), vi letar inte efter specifika svar utan är öppna för alla olika svar som kan framkomma.

Studiens tillförlitlighet

Man kan aldrig vara säker på att de svar som inkommit genom enkäter och intervjuer är helt tillförlitliga (Johansson et al., 1998). Enkäter ger andra förutsättningar än intervjuer då svaren är givna på förhand utan att respondenten har någon större chans att påverka eller utveckla dem på egen hand. Fallet kan även varit så att om svarspersonen inte hittat ett alternativ som passar just denne, kanske denne fyllde i det svar som ansågs ligga närmast. Våra enkätfrågor kan även ha varit oklara, men kanske framförallt för många, vilket kan ha lett till den låga svarsfrekvensen. Svarspersonerna kan även ha slarvat vid ifyllandet eller inte förmått engagera sig, vilket då bidrar till låg reliabilitet (Johansson et al., 1998). Att svarsfrekvensen från föräldrar inom skolan var så låg, när det kommer till enkäterna, kan bero på att enkäterna aldrig nådde fram till föräldrarna eller möjligen att föräldrarna inte ansåg sig ha tid till att besvara dem. Då svarsfrekvensen var så pass låg från föräldrar i skolan ses svaren som mindre tillförlitliga än resterande svar från förskola och skola.

Via enkäterna angav respondenterna vilka samverkansformer som används inom respektive verksamhet, dock angavs inte *husråd* som ett alternativ på de enkäter som delades ut i skolan utan respondenterna hade här möjlighet att fylla i detta alternativ själva under rubriken *andra samverkansformer används*. I förskolan fick respondenterna *husråd* som ett alternativ att kryssa i vilket kan bidra till att det kan tyckas se ut som att *husråd* används oftare inom förskolan men ej lika ofta inom skolan.

Som intervjuare påverkar man den person som blir intervjuad genom bland annat sitt kroppsspråk, och då intervjuerna inte gjordes av samma person (vi båda genomförde intervjuerna) kan detta ha lett till att resultatets tillförlitlighet inte är lika hög som om enbart en person hade genomfört dem. Beroende på hur samtalet utformade sig ställdes frågorna ibland i en annan ordning, vilket även det kan ha gjort att det kom fram andra svar än vad som

annars hade framkommit (Johansson et al., 1998). Hade frågorna ställts i samma ordning, oberoende på vem respondenten var, hade resultatet kunnat ses som mer tillförlitligt. Detta var däremot inte varit möjligt då respondenterna många gånger gav så uttömmande svar att de berörde kommande frågor eller frågor som egentligen skulle ställas längre fram i intervjun.

Att miljön kan påverka vad för resultat man får fram är något vi är fullt medvetna om. Varken svarspersonerna vid enkäterna eller de intervjuade befann sig i samma miljö, föräldrarna befann sig i sin hemmiljö och pedagogerna befann sig på sin arbetsplats. Vi är medvetna att om föräldrarna inte hade befunnit sig i sin egen hemmiljö eller om pedagogerna inte hade befunnit sig inom den verksamhet de arbetar på hade de yttre omständigheterna varit annorlunda. Detta hade troligtvis lett till att resultatet hade sett annorlunda ut (Johansson et al., 1998).

4 Resultat

Då både enkäter och intervjuer med föräldrar och pedagoger genomförts kommer dessa resultat analyseras. Först presenteras rådatan från enkäterna i tabellform där föräldrars och pedagogers svar redovisas var för sig beroende på om de representerar förskola eller skola. Datan analyseras sedan för att lyfta de likheter och skillnader som finns i verksamheterna emellan.

Då intervjuerna redovisas sker detta analytiskt beskrivande. Inledningsvis presenteras analysen av resultatet från föräldrar i förskolan och pedagoger i förskolan för att därefter ställa samman det mest väsentliga. Intervjuerna med föräldrar och pedagoger i skolan följer samma mönster som vid presentationen av förskolan.

Enkätundersökning

Frågorna och alternativen i varje kolumn är de frågor som ställdes till föräldrar och pedagoger i varje verksamhet gällande olika samverkansformer. Inom förskolan har sammanlagt 38 föräldrar och 12 pedagoger svarat på enkäten. I skolan har sammanlagt 8 föräldrar och 8 pedagoger svarat.

Fråga	Förälder förskola	Förälder skola	Pedagog förskola	Pedagog skola
Information vid introduktion				
<ul style="list-style-type: none"> Vad för typ av pedagogisk verksamhet/undervisning som sker 	30/38	0/8	12/12	8/8
<ul style="list-style-type: none"> Hur många barn det finns i verksamheten 	17/38	8/8	12/12	2/8
<ul style="list-style-type: none"> Hur kontakt mellan pedagog och förälder sker 	13/38	8/8	10/12	8/8
<ul style="list-style-type: none"> Hur föräldrar kan vara/bli delaktiga i sitt barns verksamhet 	5/38	0/8	6/12	6/8
Hur ofta träffar du pedagogen/föräldern?				
<ul style="list-style-type: none"> Dagligen 	28/38	0/8	10/12	0/8
<ul style="list-style-type: none"> Någon gång i veckan 	10/38	0/8	2/12	0/8
<ul style="list-style-type: none"> Några gånger i månaden 	0/38	0/8	0/12	0/8
<ul style="list-style-type: none"> En gång i månaden 	0/38	0/8	0/12	4/8
<ul style="list-style-type: none"> Mer sällan 	0/38	8/8	0/12	4/8
Vilka samverkansformer används?				
<ul style="list-style-type: none"> Information på föräldramöten 	36/38	8/8	12/12	8/8
<ul style="list-style-type: none"> Information i vecko- och/eller månadsbrev 	26/38	0/8	12/12	4/8

<ul style="list-style-type: none"> • Informationsmöten för förälder där arbetssätt och tankesätt inom ämnena diskuteras, exempelvis studiecirkclar 	2/38	0/8	2/12	2/8
<ul style="list-style-type: none"> • Träffar där förälder medverkar i planeringen av undervisningen 	0/38	0/8	2/12	0/8
<ul style="list-style-type: none"> • Husråd 	30/38	0/8	10/12	2/8

Tabell 1. Svarsfrekvens av enkäter från föräldrar och pedagoger i förskola och skola.

Analys av enkätsvar

Att det finns olika typer av samverkansformer är något som framkom av enkätundersökningen. Inom både förskolan och skolan har det visat sig att man i viss mån använder sig av likadana samverkansformer, pedagogers och föräldrars uppfattningar är till stor del skiljda.

Nedan belyses de likheter och skillnader av det huvudsakliga resultatet mellan förskola och skola. Det ses till det generella inom varje svarsgrupp, då för att kunna analysera de likheter och skillnader som framkom.

Likheter mellan förskola och skola

De likheter som resultatet visar på i både förskolan och skolan och av både föräldrar och pedagoger är att föräldramöten är vanligt förekommande. Nästan alla föräldrar och alla pedagoger menar att föräldramöte är en vanligt förekommande samverkansform.

Att workshops inte är någon vanligt förekommande samverkansform märks tydligt via de svar som inkommit. Att föräldrarna till barn i förskolan får delta i informationsmöten där de får diskutera arbetssätt och tankesätt inom olika ämnen (exempelvis studiecirkclar) är enligt både föräldrar och pedagoger inte vanligt förekommande. Enbart 2 av de 12 pedagogerna ansåg använda sig av denna samverkansform inom förskolan, medan 2 av 38 föräldrar ansåg att verksamheten använder sig av denna form. Föräldrarna i förskolan anser inte att de får vara med i planeringen av undervisningen, detta ansåg 2 av de 12 pedagogerna skedde. Inom skolan använder man sig inte av workshops i någon större utsträckning, enbart 2 av 8 pedagoger ansåg sig utöva denna samverkansform.

Skillnader mellan förskola och skola

Av resultatet framkommer att det finns skillnader på vilka samverkansformer förskolan och skolan använder. Föräldrarna i förskolan anser inte att det är vanligt att de får information om hur kontakten mellan dem och pedagog kommer att ske. Pedagogerna i förskolan (10 av 12) var av annan uppfattning än föräldrarna kring hur de informerar om hur kontakten sker, de anser att de är tydliga med detta. Motsvarande siffra hos pedagogerna inom skolan är att samtliga menar att de ger information om hur kontakten upprätthålls. Alla föräldrarna menar här att de får information om hur kontakten mellan dem och pedagogen sker.

På den förskola enkätundersökningen gjordes är vecko- och/eller månadsbrev ett förekommande sätt att delge föräldrarna information om vad som händer i verksamheten. Pedagogerna menar att man brukar skicka ut information på detta sätt, medan vissa föräldrar menar att de inte har tagit del av dessa brev. I skolan anger hälften av pedagogerna att man använder sig av detta sätt att informera föräldrarna på, medan föräldrarna anger att denna typ av samverkansform inte används.

Föräldrar och pedagoger inom förskolan menar att husråd är vanligt förekommande, detta är tydligt då 30 av de 38 föräldrarna som besvarade enkäten svarade att denna typ av

samverkansform används. Pedagogerna menar även de att detta är en vanlig form av samverkan då 10 av 12 menar att man använder sig av det. Inom skolan är denna typ av samverkansform inte alls vanlig då endast 2 av de 8 pedagogerna och ingen av föräldrarna menar att man använder sig av denna typ av samverkan.

Att man som förälder och pedagog inom förskola träffas dagligen är något som tydligt märktes genom de svar som kom in. Den fråga som av dem besvarades var *Hur ofta träffar/har du kontakt med ditt barns pedagog?* 28 av de 38 föräldrarna menar att de träffar sitt barns pedagog dagligen (resterande föräldrar angav att de träffar pedagogen någon gång i veckan). Pedagogerna inom förskolan menar även de att kontakten/mötet sker dagligen i de flesta fall och i enstaka fall någon gång i veckan. Föräldrarna till barn i skolan svarade att man träffar eller har kontakt med pedagogen mindre än en gång i månaden. Pedagogerna håller här med till viss del då hälften menar att kontakten/mötet sker *mer sällan* än en gång i månaden, resterande menar att kontakten/mötet sker en gång i månaden.

Intervjuer

Nedan redogörs för resultatet av den kvalitativa analysen från intervjuundersökningen. Citaten i texten avser att visa vad vi grundat våra tolkningar på, de kortare citaten är insprängda medan de längre separeras från texten. Resultatet är uppdelat beroende på om det behandlar samverkan mellan hem och förskola eller hem och skola. Vi väljer även att dela upp föräldrars och pedagogers svar för att sedan analysera dem tillsammans. Det kommer först att göras en översiktlig tabell över en del av de svar som inkommit och som är av relevans för studien, då för att ge läsaren en översiktlig bild av resultatet innan de presenteras mer ingående.

De föräldrar och pedagoger som intervjuats märks på följande sätt:

Förskola	Skola
Förälder 1	Förälder 3
Förälder 2	Förälder 4
Pedagog 1	Pedagog 3
Pedagog 2	Pedagog 4

Hur erfar föräldrar och pedagoger samverkan mellan hem och förskola?

Föräldrar

- De gånger kontakten sker genom telefon vill man som förälder förmedla något om sitt eget barn.
- Som förälder finns en osäkerhet kring om man skulle få se verksamhetens verklighet om man fysiskt skulle medverka i den.
- Viktigt att dra en gräns mellan att vara förälder och pedagog. Pedagogerna skall inte bestämma hur man som förälder skall ta hand om sitt barn.
- Viktigt att lita på att pedagogerna gör sitt jobb och att de gör det bra.

Pedagoger

- Vid de tillfällen pedagogerna inte hinner med att samtala med föräldrar ringer man upp för att stämna av.
- Genom att ha en bra samverkan kan man ha en mer öppen dialog och även från föräldrar få nya idéer till verksamheten.
- Ibland är man som pedagog inte tillräckligt tydlig mot föräldrarna.

Hur erfar föräldrar och pedagoger samverkan mellan hem och skola?

Föräldrar

- Pedagogens jobb att engagera föräldrar
- Föräldrar som oftare tar kontakten med pedagogen
- Svårt att samverka då det upplevs att pedagoger inte vill ha föräldrars synpunkter. Samtidigt finns en osäkerhet kring hur mycket man som förälder skall vara med och påverka.

Pedagoger

- Oftast sker kontakten från föräldrars sida när det är något negativt de vill förmedla.
- Pedagoger föredrar den personliga kontakten.
- Föräldrar kan inte ges hur mycket utrymme som helst att bestämma, det måste finnas en gräns. Det är pedagogerna som är utbildade och då måste man som förälder lita på att pedagogen vet bäst.

Vad finns det för likheter och skillnader gällande föräldrasamverkan mellan förskola och skola enligt föräldrar och pedagoger?

Förälder

- Den generella åsikten är att den personliga kontakten sker oftare inom förskolan och inte alls lika ofta inom skolan.

Pedagog

- Finns en uppfattning att den personliga kontakten sker mer frekvent inom förskolan, och att en anledning till detta kan vara att man som förälder vill att det egna barnet skall börja klara sig själv.

Tabell 2. Resultat från intervjuer med föräldrar och pedagoger.

Intervjuer med föräldrar inom förskolan

När de två intervjuade föräldrarna fick svara på vad föräldrasamverkan/samverkan betyder för dem kom det fram att båda ser det som en typ av samarbete, att man arbetar tillsammans för att nå ett mål. ”Samverkan innebär inte bara från ett håll. Alla måste engagera sig och vara aktiva” (förälder 2). De mål man strävar efter att uppnå skall föräldern tillsammans med pedagogen sätta upp. Detta är enligt föräldern viktigt, då för att få fram både föräldrars och pedagogers åsikter. Båda föräldrarna tolkar även föräldrasamverkan som att den även kan ske mellan föräldrar och föräldrar.

Den dagliga kontakten mellan förälder och pedagog

Föräldrarna ser det som en självklarhet att samverka med pedagogen då det handlar om det egna barnet och vad som sker under dagarna. En av föräldrarna menar även att föräldrasamverkan är av vikt för hela verksamheten, och inte bara för det egna barnet. Kontakten mellan förälder och pedagog menar båda föräldrarna sker dagligen då man som förälder hämtar och lämnar sitt barn. Telefonkontakt är ingen vanlig förekommande form på förskolan och man anser inte heller denna typ av kontakt nödvändig då man som förälder och pedagog ses dagligen. De tillfällen man använder sig av telefonkontakt är då det av någon anledning skulle hända att den dagliga kontakten uteblir (vid exempelvis sjukdom) eller om det är något särskilt man behöver säga som man inte fick sagt när man träffades.

Ungefär 75% av dom gånger jag ringer är när jag måste förmedla nåt och då handlar det om mina barn. Dom andra 25% är det att man ringer och undrar nåt över verksamheten (förälder 2).

Vid samverkan med pedagoger kommer det fram att det ibland kan vara svårt att säga vad man tycker, att det ibland kan låta som man dömer. Det svåra kan vara "[...] att ta kritik. Kritisera utan att det ska bli personligt. Det är säkert åt bägge håll" (förälder 2). Föräldern anser det svårt att säga vad man egentligen vill utan att det ska såra någon, och att detta förmodligen gäller från föräldrarnas såväl som från pedagogens håll. Vidare tas även upp att en problematik kan infinna sig om den kontakt man har blir för personlig. Pedagogerna kan i vissa fall gå in i föräldrarnas roll och tala om hur uppfostran av barnet skall ske. Detta kan i sin tur leda till att föräldern sluter sig och inte vill samarbeta då denne känner sig kränkt på sin integritet.

Att det ibland kan vara svårt att få till den dagliga kontakten då det ständigt finns barngrupper omkring vid hämtning och lämning, är även något som kom upp. Skulle förälder och pedagog gå in på kontoret så reagerar de barn som ser detta och gör det till en stor företeelse. En av föräldrarna menar att denne vill kunna bedriva samverkan "utan att det blir en så stor grej av att gå in på kontoret" (förälder 2).

Initiativ till föräldrasamverkan

Att ta eget initiativ till föräldrasamverkan är inget som är främmande för en av föräldrarna, denne menar att man som förälder många gånger kan öppna upp för frågor. Vid de tillfällen som pedagogerna inte kan ge eller ger ett svar får man som förälder ta och forska fram en lösning på andra sätt. Vidare menas att föräldrar kan agera som ett stöd vid frågor som inte ligger på lokal nivå, att föräldrar kan ha större inverkan på vissa frågor än "griniga" pedagoger.

Att som förälder fysiskt komma in i verksamheten är inget som är främmande. En förälder menar att de får vara med om de vill, men man känner här en tveksamhet till om man skulle få rätt bild av verksamheten då man inte tror att barnen skulle vara så som de brukar. Det skulle kunna förstås som att denne inte ser att det finns anledning till att använda denna samverkansform för att få en inblick i verksamheten, eftersom dennes barn inte agerar som vanligt.

Vi får vara med dom om vi vill. Jag är inte främmande för det. Men jag skulle nog inte få rätt bild. Jag tror inte barnen skulle vara som dom är om jag var där. Jag tror inte det speglar verkligheten (förälder 2).

När det kommer till hur pedagoger kan få hjälp utav föräldrarna i verksamheten menas att pedagogerna inte vill ha föräldrarnas hjälp och att detta kan bero på att pedagogerna vill visa på sin kompetens och att barnen tillsammans med denne utvecklats. Vidare menas att det är föräldrarnas uppgift att vara intresserad av sitt barn och inte pedagogerna som ska engagera föräldern. Att det är föräldern själv som får välja hur man skall handskas med den information som delges, är något som en av föräldrarna tydligt anger: "[p]edagogerna ska inte berätta för mig hur jag ska göra och gå in och ta över min roll som förälder" (förälder 2). Föräldern menar att man som förälder har huvudansvaret för sitt barn. Vidare menas att om man vill ha information om vart man kan vända sig för mer hjälp så är det upp till föräldern att fråga pedagogerna om detta.

Som förälder anser man sig inte behöva lägga sig i hur den pedagogiska verksamheten sköts, här sätter man en stor tilltro till pedagogens kompetens och hur denne sköter den pedagogiska verksamheten.

Jag ska inte behöva lägga mig i det. Dom ska vara proffs. Det ska finnas utbildad personal eller personal med lång erfarenhet. [...]. Man måste ge dom ett utrymme och tillit och förtroende för dom. [...] Jag har ju ändå valt att ha dom [barnen] här. Och då får man ju till viss del lita på dom [pedagogerna]. Det är deras arbete och det ska dom ha kunskap om (förälder 2).

Föräldern tar avstånd från att engagera sig i den pedagogiska verksamheten och menar att de pedagoger som arbetar i förskolan bör ha tillräcklig kompetens att bedriva den delen av verksamheten utan att utbildade föräldrar ska behöva ge idéer och tips på hur man kan arbeta. Det menas även att föräldrar gör ett val då de väljer förskola och genom att göra det valet anser föräldern att de i och med detta har ett förtroende och en tillit till pedagogerna. Det är föräldrarnas ansvar att välja en förskola där de känner tillit och förtroende för pedagogerna.

Intervjuer med pedagoger inom förskolan

De intervjuade pedagogerna i förskolan talar om både barnen och hela verksamheten när de får ge sin tolkning av föräldrasamverkan.

[Föräldrasamverkan] betyder ju att...att man låter föräldrarna få ett [...] inflytande...[...] att man även lyssnar in kanske liksom föräldrarnas syn...så att man samverkar kring barnen och även kring verksamheten (pedagog 1).

Det är inte bara pedagogerna som skall göra sin röst hörd utan pedagogen skall även lyssna på vad föräldern har för åsikter. En pedagog talar om att föräldrar har en viktig roll i förskolan och att de till viss del skall vara med och påverka verksamheten. Föräldrarna är med och påverkar verksamheten dagligen vid lämning respektive hämtning och de samtal som uppkommer vid de situationerna utvärderas och i den mån det går använder man sig av dessa i planeringen av verksamheten. I de utvärderingar som sker dagligen är föräldrars synpunkter viktiga.

Kontakten med föräldrar

Till viss del var de båda pedagogerna enhälliga då de menar att den största delen av kontakten sker vid hämtning och lämning. En pedagog tar upp att det finns gånger då föräldrar vill ha mer kontakt utöver tamburkontakten och att de då ber att få prata om sitt barn avskilt med pedagogen om vissa specifika angelägenheter. E-postkontakt är inte något som förekommer som komplement till den övriga kontakten, telefonkontakt används emellanåt som ett komplement till den dagliga kontakten då det är något som behöver förmedlas eller om det finns ett behov av att ha extra samtal.

Just nu har vi ganska många barn som går, som kommer samtidigt och går hem samtidigt och då kan de vara svårt att hinna prata med alla föräldrar. Så är det. Är det något speciellt så ringer vi ju upp då. [...] det gör vi inte särskilt ofta men det händer [...] det behöver inte bli nått konstigt heller utan vi kan ringa upp om egentligen småsaker också sådär som man känner att man behöver stämma av bara (pedagog 2).

För att se till att alla föräldrar får ta del av den viktigaste informationen använder man sig även av månadsbrev. Dessa lämnas ut till föräldrarna med information om vad som skett och kommer att ske i verksamheten.

De svårigheter som pedagogerna anser sig se när det gäller föräldrasamverkan varierar pedagogerna emellan. En pedagog menar att de i vissa fall kan hamna i kläm om de ramar och riktlinjer som inte formats på lokal nivå inte överensstämmer med hur föräldrarna vill ha det. Denne tar även upp tidsaspekten, att tiden inte räcker till för att kunna ha den föräldrasamverkan som skulle behövas och att det finns en problematik med föräldrar som

ställer orimliga krav [...] den möjligheten har vi ju inte att stå och diskutera eller svara på frågor varje dag, vid hämtning och lämningen sådär. Blir det för mycket frågor eller för mycket krav och då kan de bli jobbigt. Men det är inte så ofta heller (pedagog 2).

Om föräldern ideligen ställer krav och frågor om verksamheten så anses denne föräldern som ”jobbig” och pedagogerna kan känna att den inte hinner med det övriga som händer på verksamheten om detta upprepas varje dag. Detta anses inte ske ofta och att pedagogerna på avdelningen hanterar situationen genom att ha bra svar på frågorna, pedagogerna menar vidare att detta leder till att föräldrar litar på pedagogerna mer och mer.

Det som de intervjuade pedagogerna var överens om är varför man bör ha god samverkan med föräldrar. De menar att det framför allt gynnar barnet och att det är den viktigaste anledningen till att bedriva en god föräldrasamverkan. ”[D]et blir ju lättare att ta upp sånt som är svårt också om man ser till om man har en bra samverkan och sen berikar de ju verksamheten” (pedagog 1). Det menas att en god samverkan bidrar positivt till hela verksamheten och inte bara till det individuella barnet, men även att samverkan mellan förälder och pedagog underlättas om det finns en god grund att bygga på. Om pedagogerna eller föräldern har något som de behöver förmedla, som kan kännas känsligt för den andra parten, så anses det bli lättare om en bra samverkan redan finns. Om man inte skulle ha en bra samverkan skulle detta ses som en större utmaning.

En pedagog framhåller att det är av vikt att ha en god samverkan med föräldrar då barnet kan känna av om samverkan saknas och då påverkas negativt av det.

Vad man än tycker om föräldrar, eller. Man kan ju tycka olika i olika frågor men de, man måste ändå kunna samarbeta på ett bra sätt för att ha barnens förtroende också (pedagog 2).

Oavsett vad man har för personliga åsikter om föräldern så måste man gå in i sin yrkesroll och arbeta med denne föräldern, menar pedagogerna. Detta för barnets skull och för att barnet ska känna trygghet med pedagogerna och föräldern.

Föräldrars bidrag till föräldrasamverkan

Det en av pedagogerna anser att föräldrar många gånger kan bidra med är nya idéer så att man som pedagog inte alltid gör som man alltid gjort.

[...] man kan ju bli lite enkelspårig och köra på liksom i sitt hjulspår så som man har gjort tidigare och sen [...] kommer det då in föräldrar att dom har idéer [...] och då öppnar dom ju upp ögonen för oss också lite grann (pedagog 1).

Pedagogerna tar i beaktande de idéer som föräldern bidrar med, men även att det är viktigt att utvecklas som pedagog och att verksamheten utvecklas, att man inte alltid gör som man alltid har gjort. Föräldern är då med och för verksamheten framåt med sina synpunkter och idéer. En pedagog menar att föräldrar oftast inte har tid till att vara med i verksamheten men att de har möjligheten om så vill. Pedagogerna anser att då inskolning av barnet sker är föräldern i hög grad med och är en stor del av verksamheten. Vad som mer kommer fram från en pedagog är att grunden till en god föräldrasamverkan läggs vid inskolningen och att det är lättare att samverka de gånger det finns ett extra behov av god samverkan. Vidare menas att föräldrarnas uppgift är att tillsammans med pedagogerna föra en kontinuerlig samverkan och dialog, vilket i sin tur gynnar barnet och ger trygghet och tillit till pedagogerna.

Föräldern kan i den mån denne vill dela med sig av erfarenheter från sitt yrke eller bidra med material. Detta är inget krav man ställer på föräldrar, utan är något som de själva får ta initiativ till om de vill och har möjlighet.

En av pedagogerna framhåller att man som pedagog måste vara trygg i sin yrkesroll för att våga ta hjälp av föräldrar och bjuda in dem till verksamheten. Pedagogerna menar även att det

är dennes roll att få med föräldern i samma tänk som pedagogen, då för att underlätta samverkan mellan de båda parterna. Det är även av vikt att man känner trygghet och tillit till varandra i uppbyggandet av en god föräldrasamverkan.

[I]bland kan det ju kanske va att vi tar saker för självklart att vi tycker det är så självklart för att vi är inne och jobbar med det och så blir det att man inte informerar eller inte kanske är tillräckligt tydlig mot föräldrarna (pedagog 1).

Det som framkommer av en pedagog är att det är dennes uppgift att skapa en god tamburkontakt vid hämtning och lämning och att det vid dessa tillfällen är viktigt att inte bara berätta om olika saker utan att också fråga föräldern om de har någonting som denne vill eller behöver förmedla. Samma pedagog talar dessutom om vilken roll denne har på föräldramöten i samverkansfrågor. Denne menar att föräldrarna i grupper får diskutera frågor kring verksamheten, vad föräldrarna anser är bra och vad som behöver förbättras. De ges här tillfälle att säga sin åsikt om både det pedagogiska innehållet men även verksamheten i helhet. De gånger som föräldrar kommer med idéer och synpunkter och det av någon anledning inte är möjligt att följa förälderns råd, är det av vikt att denna anledning tydligt förklaras för föräldern. Det gäller även att vara tydlig i varför man arbetar på ett visst sätt och att det i den mån det går, fånga upp det föräldern förmedlat.

Sammanfattning av intervjuer i förskolan

En förälder menar att vissa svårigheter ibland kan finnas vid samverkan och att det kan vara svårt att få till en bra samverkan då det alltid är barn omkring pedagogen i förskolan vid hämtning och lämning. En pedagog menar här att om det är så att föräldrar vill ha mer samverkan och ber om att få extra samtal, går de undan och pratar ostört. Föräldern menar att det i dessa fall lätt uppstår en olustig situation då föräldern och pedagogen går in på kontoret för att få utbyta information. Mot bakgrund av detta kan man förstå det som att föräldern inte tycker att den tiden man får med pedagogen vid lämning och hämtning är tillräcklig. Då det alltid är barn i närheten får man inte den privata kommunikationen med pedagogen i den mån man hade önskat. Skulle den dagliga kontakten med föräldrar utebli, menar pedagogerna att föräldrarna får en inblick i verksamheten via de månadsbrev de får hem.

Pedagogerna i förskolan talar främst om hela verksamheten och inte så mycket om det enskilda barnet. Föräldrarna kan vara en bra tillgång då det kommer till verksamheten som helhet, det är inte enbart kring det egna barnet som föräldrasamverkan är viktig. Däremot kommer det fram att föräldrarna enbart skall vara med och påverka verksamheten till viss del, men att föräldrarnas åsikter samtidigt är av värde för dem som pedagog. Det sker då här en kollision om hur föräldrasamverkan tolkas och till vilken grad föräldrarna ska vara involverade i förskolans verksamhet. Mot bakgrund av detta kan man förstå det som att pedagogen i detta fall anser det vara svårt att veta hur mycket man skall släppa in föräldrarna i verksamheten.

Att det är pedagogens uppgift att bjuda in föräldrarna, var något som framkom. En förälder menar att inga besök har gjorts av denne då det antas att man inte skulle få se verksamheten ur ett rättvist perspektiv, att barnet inte kommer att vara sig själv under tiden föräldern är där, och att det därför inte är av betydelse att besöka den. En pedagog framhåller vikten av föräldrars medverkan i verksamheten då de kan se vad som sker med nya ögon i jämförelse med pedagogen som är/vistas där dagligen. Pedagogen vill här få en samverkan med föräldern för att utveckla verksamheten, men det finns hos pedagogerna en tveksamhet till hur mycket de skall ta föräldrars synpunkter och åsikter i beaktande. En pedagog menar här att man måste använda sig av sin professionalitet och bemöta föräldrarnas synpunkter på ett proffsigt sätt. Om pedagoger och föräldrar är öppna mot varandra och tar varandras åsikter på allvar, kan man bygga en bra grund för samverkan. Det som lyfts fram av en förälder är att det kan

kännas svårt att veta hur mycket åsikter de kan föra fram utan att man som förälder går för långt och trampar pedagogen på tårna. Detta kan förstås som att föräldern hellre drar sig för att samverka för verksamheten som helhet, men även för sitt eget barn då man som förälder är osäker på hur mycket åsikter denne kan föra fram utan att dessa ses som ett påhopp från pedagogens sida

För föräldrarna i förskolan innebär föräldrasamverkan att alla parter arbetar mot samma mål och att man som förälder tillsammans med pedagogen ska sätta upp mål för barnet, då för att båda parter åsikter skall komma fram.

Intervjuer med föräldrar inom skolan

Vid intervjuer med föräldrarna i skolan kom det fram att föräldrasamverkan är bra på så sätt att man som förälder kan vara en hjälpende hand för pedagogen och hjälpa dem att få nya perspektiv på hur man kan arbeta. Föräldrarna ansåg att samverkan är viktig, då för att man som förälder måste veta vad som försiggår i skolan kring sitt eget barn.

Föräldrasamverkan för mig betyder att man är engagerad i sina barns skolämne och vad som försiggår i skolan... att man verkligen har kontakt med lärarna och ser vad som går bra och inte går bra i skolan (förälder 3).

Det kom även fram att man som förälder kan se till och påverka hela verksamheten vid samverkan.

Pedagogen bör initiera kontakten

Den vanligaste formen av kontakt mellan förälder och pedagog sker enligt föräldrarna via e-post. En uppfattning som kom fram är att det oftast är de som tar kontakt med pedagogen och inte tvärtom. En förälder menar att ”om pedagogen ska få en förälder att engagera sig så borde dom väl ta kontakt med mig” (förälder 4). Föräldern tycker sig se en brist i kontakten mellan sig och sitt barns pedagog och menar även att de gånger som kommunikation sker är då det ”det är något som har skett på skolan”. Det framhålls som viktigt att den kontakt som sker mellan förälder och pedagog behöver både framföra positiva och negativa budskap.

[J]ag försöker ha ganska bra kontakt via mail och telefon med lärarna och då se vad som går bra [...] och vad som inte går bra [...] och om det finns några förbättringsvägar och om jag upplever att det är något som kan förbättras från deras sida eller från mitt barns sida (förälder 3).

En förälder tar även upp att inte hela ansvaret ligger på pedagogen för att samverkan skall fungera, utan menar att man måste se till båda parter och vad de kan göra för att ha en bra kontakt. Det är även viktigt att man som förälder och pedagog arbetar tillsammans och har en bra kommunikation så att man tillsammans kan arbeta för att göra situationen för sitt eget barn bättre.

Hur det bemötande som infunnit sig från pedagogers sida vid framförda åsikter kan vara av olika art. Föräldrarna tar upp att de gånger åsikterna uppfattas som kritiska från pedagogernas sida, får man som förälder ibland en väldigt negativ respons. De gånger åsikterna uppfattas som positiva, är då föräldern enbart är engagerad och inte kritiserar.

Att mötet sker på ett personligt plan är enligt båda föräldrarna inte alls vanligt förekommande. De gånger som det personliga mötet blir till är ”någon gång [...] när man möter upp barnen i skolan och springer på dom” (förälder 4) eller vid de organiserade möten som skolan anordnar.

Föräldrars önskan om ökad samverkan

”[D]om är ganska slutna pedagogerna, dom vill inte ha synpunkter från föräldrar [...]” (förälder 4). Det kommer även fram att föräldrarna anser det svårt att föra fram synpunkter till pedagogerna, då de många gånger kan vara svåra att komma nära. Men man menar även att man som förälder inte skall ha för stor inverkan på pedagogernas arbete:

Samtidigt vet jag inte om jag tycker att jag skall vara med och påverka [...] självklart kan vi kanske komma med lite småidéer och sånt, men jag tycker inte att vi skall ha någon stor inverkan på arbetet (förälder 4).

Man tycks som förälder brottas med problematiken att vilja vara med och påverka, samtidigt som det kommer fram att de anser pedagogen som den mest kompetenta när det kommer till det pedagogiska arbetet. Det tas även upp att man som förälder kan känna att man inte är kompetent nog att bidra med något som kan vara av värde för pedagogen.

Det som kom fram från en förälder är att det är viktigt att man säger sin åsikt om man vill ha någon ändring och att det är svårt som förälder att veta hur mycket man kan engagera sig utan att gå över gränsen, ”det är ju väldigt hårfint vilken gräns man får gå över” (förälder 3). Det kommer fram att man som förälder vill engagera sig för sitt barns bästa, men att det kan vara svårt att samverka då man ibland inte vet hur mycket man vågar säga till pedagogen med risk för att kritisera dens arbete. Det som även tas upp är att båda parter måste vara öppna för lösningar och att man tillsammans måste hitta den rätta vägen för att på ett bra sätt kunna samverka.

Att vara med i verksamheten är inget som är en främmande tanke för föräldrarna. Att vara med i verksamheten skulle enbart ses som positivt då man som förälder kan få ”se hur allting utspelar sig på arbetsplatsen” (förälder 3). Här menas att pedagogerna inte alls varit tydliga med att bjuda in till skolan. Vidare tas även upp att man känner en osäkerhet inför om det som är verklighet inom verksamheten är det som skulle visa sig om man som förälder är med.

[D]et känns som att om jag skulle säga att jag vill vara med så skulle de i så fall kanske spela (förälder 3).

[...] jag tror inte att mitt barn i fråga hade kunnat koncentrera sig så bra på undervisningen...det hade nog tagit väldigt mycket fokus (förälder 4).

En allmän uppfattning från föräldrarna som intervjuades tycks vara att pedagogen ses som en kompetent person som många gånger utför sitt arbete på ett bra sätt. De åsikter som förs fram när det kommer till vilken roll man anser att pedagogen skall ha när det kommer till föräldrasamverkan är att det är pedagogen som skall hålla föräldrar uppdaterade vid barnets med och motgång. Här menas att kontakten till pedagogen oftast sker från föräldern och inte, som kanske hade önskats, så ofta från pedagogen. Det kommer även fram att pedagogen oftare borde inrikta sig mer på det enskilda barnet och inte ”kör[a] alla över en kam” (förälder 3). Det framkommer även att man anser det ligga på pedagogen att anordna workshops och föräldramöten där man kan få tillfälle att diskutera. Det menas att för att få med föräldrarna in i sitt barns skola måste man samla ihop föräldrar under mer organiserade former, och detta anses då alltså ligga på pedagogens bord.

Intervjuer med pedagoger inom skolan

De två pedagoger inom skolans värld som intervjuades menar båda att för att föräldrasamverkan skall fungera måste man ha en bra kontakt med föräldrarna, vara trygg med varandra och ha ett gott samarbete. Kontakten måste inte ske hela tiden för att samverkan skall vara god, utan det menas att man måste veta var man har varandra som förälder och pedagog.

Samverkan...det är olika kedjor som ska... som ett maskineri som ska smörjas, på samma sätt över hela, inte enbart ena hörnan som ska få extra olja, utan allt...det hör ihop...då jobbar man tillsammans [...] man är ett team. Inte [...] att någon har mer eller mindre ansvar, utan vid samverkan delar man på ett gemensamt ansvar. Och då tar man ansvar också...om det är bra samverkan (pedagog 3).

Man önskar som pedagog en ömsesidig kontakt förälder och pedagog emellan. För att samverkan skall kunna fungera måste båda parter vara aktiva och energi tillkomma från båda håll. Vid föräldrasamverkan måste man ta hänsyn till alla delar och alla parter. Man måste förstå och hjälpa varandra så att man inte blir motgrupper till varandra.

Att man kan behöva vända sig till föräldrar de gånger som det inte funkar i klassrummet, är något som kommer fram från en pedagog. Det menas att man kan behöva diskutera och bolla idéer med föräldrarna.

Olika former av kontakt

Hur och när pedagogerna kontaktar föräldrarna är olika. De gånger som kontakten till föräldrarna sker via telefon är oftast vid de tillfällen som deras barn inte har gjort läxor eller om barnet i fråga mår dåligt. Denna typ av kontakt menas sker nästan dagligen och då med olika föräldrar. Det framkommer även att föräldrar själva sällan tar kontakt och att i de fall det händer är när det inte går bra för deras barn:

[...] man får kontakt [...] när det inte går så bra för barnet. Sällan att någon engagerar sig när det går bra [...] utan det är ju när det börjar slira någonstans. Men hade man haft samverkan innan så kanske man inte hade behövt åka iväg...kanske hade gått bra hela vägen (pedagog 4).

Om man hade haft kontakt och samverkat mer kontinuerligt, förälder och pedagog emellan, skulle förmodligen de tillfällen som pedagogen behöver ringa hem med negativa nyheter till föräldrarna minska. Detta som ett resultat av att barnet påverkas positivt av den samverkan som infinner sig.

Att det är av vikt att ringa hem till föräldrar oavsett om samtalet för med sig en positiv eller negativ nyhet om barnet, är något som en pedagog menar. Föräldrar får många gånger samtal som har ett negativt budskap om deras barn, men de behöver även höra positiva saker om barnet. Vidare menas att kontakten inte hela tiden bör vara via telefon eller e-post:

[...] jag tycker inte om att skriva mail, jag vill ha den personliga...en röst eller ett ansikte eller så [...] jag vill gärna ha det personliga mötet...det är oftast i samband med att de ska hämta sina barn eller om de ändå hade vägarna förbi (pedagog 3).

Att det personliga mötet är viktigt är något som framkommer. E-postkontakt är något som man försöker undvika, då det skrivna ordet många gånger kan leda till missförstånd. Oftast vill pedagogen att kontakten skall ske via telefon då man via det talade ordet oftare kan undvika missuppfattningar. Här föredras det personliga mötet med föräldrarna. Det personliga mötet sker enligt pedagogen de gånger som föräldrar kommer förbi skolan eller om de skall hämta sitt barn.

Föräldrars möjlighet att påverka

Den roll som pedagogerna anser att föräldrarna skall ha när det kommer till föräldrasamverkan är enligt de båda att de skall vara inkluderade i verksamheten. En pedagog menar att det tydligt har sagts att föräldrar är välkomna in i verksamheten och att föräldrarna "får komma och gå som de vill" (pedagog 3). Under de besöksveckor som man haft på skolan har föräldrar valt att inte dyka upp och delta, enligt pedagogen.

Att föräldrar många gånger kan bidra med värdefull kunskap, är något som en pedagog menar är viktigt att ha i åtanke, men det får inte bli så att "[...] en förälder tycker si och en

annan tycker si och en till tycker si” (pedagog 3). Det framkommer att det finns en problematik när det kommer till hur mycket man skall ta in föräldrarna i verksamheten. Man kan inte ha flera föräldrar som alla har olika åsikter, man riskerar då att deras samverkan bidrar till att man inte för saker och ting framåt. Att det är även är svårt som pedagog att dra en gräns till hur mycket föräldrarna skall inkluderas i verksamheten, var något som kom fram:

Det är inte alltid bra att föräldrarna får styra för mycket [...] Alltså det får inte gå upp till absurdum heller liksom...det kan ibland göra det. Lagom är bäst (pedagog 4).

Vidare menas även att föräldrarna oftast bara bryr sig och fokuserar på sitt eget barn och att föräldrarna inte ser till hela verksamheten de gånger som de kommer in i verksamheten. En av pedagogerna tar upp att föräldrar ibland kan framföra åsikter och att då detta har gjorts har dessa tagits i beaktande. De gånger de har haft åsikter om hur undervisningen skall gå till i ett visst avseende har man till viss del kunnat ”stå till tjänst [...] för att det skall bli bättre” (pedagog 4).

En pedagog menar att det är viktigt att vara öppen för förslag från föräldrarna. Föräldrar kan många gånger få pedagoger att tänka annorlunda då de kommer med input och kan ge pedagogerna nya perspektiv. Det framkommer även att man som pedagog måste vara tydlig mot föräldrarna och gå igenom målen med dem för att föräldrarna skall bli mer inkluderade i sitt barns skola. Det som framkommer av en annan pedagog är att

[...] man måste våga lita på att dom personer som har hand om ett barn vet bäst, för vi har ändå gått en rätt lång utbildning i det här liksom, sen får man ju säga och tycka och vara delaktig men jag tror att de är rätt viktigt att man, man ändå skiljer lite på proffs och förälder [...] (pedagog 4).

Pedagogen yrkar här på sin yrkesroll då frågan om föräldrar har möjlighet att påverka verksamheten ställdes. Föräldern är den som har hand om sitt barn medan pedagogen är den som är utbildad för att utbilda barnet. Föräldrar bör lita på att pedagogen är den som vet bäst och vet vad som behövs för det enskilda barnet. Föräldrar kan få tycka till, men pedagogen är den som har den pedagogiska kompetensen och det är viktigt att man som pedagog är medveten om det och tänker på det när man samverkar med föräldrarna.

Sammanfattning av intervjuer i skolan

Pedagogerna i skolan anser båda att föräldrarna skall få vara med och påverka verksamheten till viss del. Alla föräldrar kan inte få vara med och säga sitt så fort något nytt att diskutera dyker upp då detta skulle resultera i att man inte kommer fram till lösningar, utan enbart kommer att ha olika åsikter som konfronteras med varandra. Det som kom fram genom intervjuerna med föräldrarna i skolan var att det finns en viss problematik med samverkan, då de menar att det kan vara svårt att nå fram till pedagogerna. Föräldrarna menar även att det kan vara svårt att veta hur mycket åsikter de kan föra fram utan att man som förälder går för långt och trampar pedagogen på tårna.

En pedagog uttrycker sig som så att denne helst inte använder e-post, då det blir för opersonligt, denne menar att kontakten helst skall ske via telefon eller personligen. Här angav föräldrarna att det personliga mötet med pedagogen oftast uteblir och att kontakten oftast sker via telefon eller e-post.

Att det vid kontakten är viktigt att framföra både positiva som negativa saker om barnet är något som en pedagog menar är av vikt. Det framkom även att kontakten många gånger består av ren information kring barnet. Här menar båda föräldrarna att de gånger som pedagogen tar initiativ till kontakt är då de har ett negativt budskap att framföra. Vidare menas att kontakten från pedagogens sida inte sker så frekvent som hade önskats. En förälder menar att denne oftast själv måste ta kontakt för att kunna följa sitt barns utveckling. Även en pedagog berör

detta område, men menar att föräldrarna borde höra av sig oftare och engagera sig när det går bra för barnet, och inte bara engagera sig vid nedgång. Att man enbart tar kontakt när det är problem som uppstår eller enbart ger ren information skulle kunna tydas som att tiden här är en faktor. Hade man haft mer tid hade man oftare tagit kontakt, oavsett om kontakten skulle vara av positiv eller negativ art, eller om det handlar om verksamheten som helhet eller det enskilda barnet. Det finns en vilja från pedagogernas sida att kunna samverka oftare med föräldrarna. Man menar att om man har en bra samverkan med föräldern kan man många gånger hinna undvika vissa problem som barnet kan stöta på.

Föräldrars och pedagogers tankar om föräldrasamverkan i förskolan och skolan

Att föräldrasamverkan oftare sker i förskolan än skolan tycks vara en allmän uppfattning bland föräldrar och pedagoger i förskolan och skolan. En pedagog i skolan menar att detta kan bero på att föräldrar känner att de måste släppa kontrollen över sitt barn, att "[...] man måste klippa navelsträngen [...]" (pedagog 3). Denne menar att när barnen är små måste man som förälder se efter sina barn på ett annat sätt än vad som behövs göras när de är större och går i skolan. Den skillnad som även många tycker sig se är att man allt som ofta har en personligare kontakt på förskolan, vilket inte sker lika ofta på skolan.

Jag tror att samverkan är betydligt högre på förskolan...dels för att föräldrarna hämtar ju ofta barnen mycket mer på förskolan och träffar pedagogerna mer och även andra föräldrar och liknande... och ju äldre barnen blir desto mer självständiga vill ju barnen bli...och då tror jag även att föräldrarna väljer att ta den ståndpunkten att dom går ju mot att bli vuxna och då vill dom ha mer ansvar och därför kanske föräldrarna tar ett steg bakåt, så det blir inte lika...vad skall man säga...kontakten blir inte lika regelbunden mellan pedagoger och föräldrar (förälder 4).

En anledning till att föräldrasamverkan många gånger inte blir till, kan bero på att man som förälder anser sitt barn vara på väg att bli vuxen och att denne vill ta hand om sig själv. Man kan förstå det som att barnet inte vill att föräldern skall komma in i verksamheten, då denne vill visa på att man kan klara sig själv och inte behöver föräldern. En förälder menar då att många föräldrar hellre backar då barnet inte vill att föräldern skall "vara med" för mycket i verksamheten.

Det som även kom fram var att de intervjuade i både förskola och skola tror att den kontakt som sker från pedagog till förälder på skolan oftast inträffar de gånger som man har något negativt att förmedla. I förskolan menar man att den kontakt som sker oftast är positiv, men man tar även upp att detta kan bero på att man oftare har en daglig kontakt i förskolan. De flesta av de intervjuade tycks mena att en daglig personlig kontakt kan göra att man får in föräldrarna i verksamheten på ett lättare sätt och att man slipper att hela tiden fokusera och förmedla något negativt så fort kontakt mellan förälder och pedagog sker. Det tas vidare upp att detta inte hade behövt vara fallet om kontakten hade skett mer frekvent inom skolan. Det som en pedagog i förskolan även tror sker i skolan är att man oftast står själv som pedagog och att man inte har ett arbetslag på samma sätt som man har i förskolan. Denne menar att de gånger det inte funkar "riktigt bra med en så kan man ändå prata med någon annan eller så där" (pedagog 1).

5 Diskussion

I detta avsnitt förs en diskussion med hjälp av litteratur och vår egen forskning. Fördelar och nackdelar med de olika metoder vi använt oss av diskuteras, detta följs sedan av det huvudsakliga resultatet, pedagogiska och didaktiska reflektioner för att avslutas med förslag till fortsatt forskning.

Metodreflektion

Enkäter är bra på så sätt att man genom dem kan få in en större mängd data då man kan nå ett större antal svarspersoner. Ett bra komplement till detta anser vi att intervjuerna var, då vi genom dem fick mer uttömmande svar från respondenterna (Esaiasson, 2007). Då de personer som medverkade vid undersökningarna gav subjektiva svar kan de inte ses som allmänt giltiga. Andelen personer som svarade på enkäten och även de som vi intervjuat är inte heller tillräckligt många för att vi skall kunna uttala oss om vårt resultat som allmänt gällande.

Vårt utformande av enkäterna är något som vi ser på med kritiska ögon. Antalet frågor kan ha varit för många, vilket kan ha bidragit till den låga svarsfrekvensen. Att antalet frågor blev många beror till stor del på att vi tidigt i vårt arbete utformade enkäterna. Om vi utformat frågorna i ett senare skede, när vi var helt klara med syftet med vårt arbete, hade alla frågor varit relevanta för studiens syfte och frågeställningar. Detta hade lett till att frågorna varit mindre i antal och troligtvis bidragit till en högre svarsfrekvens. Vidare kan diskuteras hur tillförlitliga de svar som inkommit är. Detta kan vara svårt att fastställa när det kommer till enkäterna. När det gäller skolans svarsenkäter angavs inte *husråd* som ett exempel på samverkansform, detta då vi hade förutfattade meningar om att det inte används inom skolan. Dock angav en del pedagoger i skolan själva att de använder sig av denna samverkansform. Att *husråd* inte här angavs som samverkansform kan ha gjort att svaren vi här fick in från skolan (gällande just om husråd används som samverkansform) är mindre tillförlitliga än övriga inkomna svar från skolan. Man kan även diskutera svarens tillförlitlighet då vi inte var närvarande när svarspersonerna fyllde i dem. Vi vet inte i vilken miljö de befann sig i, om de var stressade eller helt enkelt bara ville så snabbt och effektivt som möjligt besvara dem utan någon eftertanke. En nackdel med denna typ av undersökning kan även vara att svarspersonen inte får chans att ställa frågor till oss som utformare av enkäten då något kan vara oklart. Detta problem ser vi emellertid med enkäter överlag och inte enbart i vårt fall.

Fördelen med enkäterna är att vi fick en större svarsfrekvens än vad som hade varit möjligt om vi enbart hade använt oss av intervjuer. I jämförelse med enkäterna ser vi intervjuaren som mer tillförlitliga än enkäterna då vi båda medverkade vid dem och placerade oss i en lugn miljö. Vi lade även stor vikt vid att både föräldrar och pedagoger skulle känna att de hade tid till intervjun och inte kände sig stressade, då för att vi skulle få så uttömmande svar som möjligt. Man kan inte alltid garantera att svaren är tillförlitliga till hundra procent då både förälder och pedagog kan ha gett de svar som de ansåg vara ”de rätta”. Att frågorna till viss del var styrande (exempelvis *på vilket/vilka sätt har föräldrar möjlighet att påverka verksamheten?*) kan också ha gjort att både föräldrar och pedagoger inte gav lika tillförlitliga svar som om frågorna istället hade varit öppna.

Att vi fick en låg svarsfrekvens från föräldrar i skolan kan ha flera olika anledningar. Det skulle kunna antas att enkäterna som delades ut till eleverna (för att tas med hem) inte nådde fram till föräldrarna. Föräldrarna kan även ha ansett det bortkastad tid att besvara en enkät. Att det blev en högre svarsfrekvens från föräldrarna i förskolan kan bero på att enkäterna delades ut i facken och nådde föräldrarna direkt utan några mellanhänder. Hade fallet varit att vi tidigare knutit kontakt med föräldrarna tror vi att andelen som svarat skulle varit högre än vad den var. Att vi fick in en sådan låg svarsfrekvens från pedagogerna i de båda verksamheterna kan bero på att de inte ansåg sig ha tid eller ork att besvara dem.

Huvudsakligt resultat

Det som framkommit av allmänna råd, tidigare och aktuella läroplaner, tidigare forskning och även våra egna undersökningar är att det är av stor vikt att få med föräldrarna in i både förskola och skola och göra dem medvetna om att deras inflytande och samverkan är av stor betydelse. I de allmänna råden för förskolan och Lgr 80 tar man upp att förälder och pedagog inte alltid kan vara enig i alla frågor, utan att man tillsammans måste diskutera för att undvika tvister. Man nämner även i de dåtida dokumenten konkreta sätt som man kan arbeta på inom verksamheterna. De nutida läroplanerna tar dock inte upp några konkreta sätt att arbeta på, utan här nämns mer övergripande om samverkan och att det är av stor vikt att föräldrarna får komma in i verksamheten för att kunna påverka och ha ett inflytande. Då vi även erfarit att de nutida läroplanerna kan tolkas olika, leder troligtvis till att man arbetar med föräldrasamverkan på olika sätt inom både förskola och skola.

I både Lpfö 98 och Lpo 94 betonas vikten av kontakt mellan hemmet och förskolan/skolan. I Lpfö 98 tas det upp att fortlöpande *samtal* skall genomföras av arbetslaget medan man i Lpo 94 menar att läraren fortlöpande skall *informera*. Då läroplanerna är, som nämnt ovan, öppna för tolkningar, kan man förstå detta som att man i förskolan kontinuerligt skall ha en dialog med hemmet, medan man i skolan enbart skall fokusera på att ge föräldrarna den information som man anser nödvändig. Eriksson et al. (1979b) menar att de gånger som telefonkontakt sker mellan hem och skola är då man delger information om barnet och att föräldrarnas roll som fysiskt aktivt deltagande många gånger uteblir. Våra intervjuer med pedagogerna i skolan visade även på att föräldrar många gånger agerar som informationstagare och då främst när det kommer till det egna barnet.

Det har av våra undersökningar framkommit att man oftare har ett personligare möte i förskolan än skolan, förälder och pedagog emellan. Det skulle kunna hävdas att det i förskolan ges en större chans till att ha en bra föräldrasamverkan, just för att det personliga mötet sker på en daglig basis (Sandberg et al., 2007). Men bara för att man i förskolan har bättre förutsättningar för samverkan, behöver inte detta betyda att kvalitén på den samverkan som sker inom förskolan är bättre än den i skolan. I våra intervjuer uttalade en förälder i förskolan sig om att det kan kännas olustigt när man måste gå undan från tamburen för att få till ett samtal med pedagogen. Samtalet kan många gånger utebli då föräldern känner ett obehag och drar sig då för att ta kontakt med pedagogen. Det spontana samtalet är inte alltid av bra kvalitet då pedagogen inte alltid har tid till att prata med föräldern så länge som hade önskats, då pedagogen måste tillbaka till verksamheten. Enligt vår uppfattning innebär god föräldrasamverkan att båda parter är nöjda med relationen och att man har ett förtroende och en trygghet med varandra. I förskolan kan det även finnas en risk med att man som pedagog och förälder tror att man samverkar, då man dagligen för ett samtal. Detta kan dock inte förutsättas då samtalet kan vara av typen envägskommunikation eller om det förmedlade inte når fram till den andre parten. I skolan förekommer inte det dagliga mötet lika frekvent som i förskolan, utan kontakten sker främst genom telefon och e-post. Detta behöver emellertid inte innebära att den samverkan som sker i skolan är av lägre kvalitet än i förskolan, utan vi anser de båda verksamheterna som någorlunda jämbördiga då det gäller föräldrasamverkan.

Det som kan bidra till att föräldrasamverkan blir till eller ej beror många gånger på pedagogerna, men även på föräldrarna. Något som har uppdragats genom arbetets gång är att föräldrar kan vara engagerade i sitt barns verksamhet på olika nivåer och på olika sätt. Detta kan bero på vilka förutsättningar som ges (Sandberg et al., 2007), hur mycket pedagogen är villig att släppa in föräldrarna i verksamheten (Andersson, 2004; Glasgow et al., 2009; Sandberg et al., 2007) och hur villiga föräldrarna är att engagera sig (Eriksson et al., 1979a), men även hur medvetna både föräldrar och pedagoger är om det som står i läroplanerna om samverkan. I våra undersökningar förde föräldrar fram olika åsikter om hur mycket pedagogen skall engagera dem i verksamheten. Här kom det fram från en förälder i förskolan

att det inte alltid är pedagogens roll att engagera denne, då man som förälder bör vara intresserad av sitt barns tillvaro och utveckling på förskolan/skolan. Alla föräldrar i skolan håller inte med om detta, utan menar att det visst är pedagogens uppgift att ta kontakt och engagera dem som föräldrar om man vill ha in dem i verksamheten.

Att man har en kontinuerlig kontakt, föräldrar och pedagoger emellan, är av stor betydelse för att en god samverkan skall bli till. Om kontakten uteblir kan detta leda till att man inte ges möjlighet till att bygga en bra grund för samverkan och att vid de gånger man tar kontakt inte vågar framföra det man vill. Vid dessa fall kan det hända att viktig information inte förs fram och att de åtgärder som skulle behövas göras, från antingen pedagogens eller föräldrarnas håll, uteblir. Det är också av vikt att kontakten, som kan vara personlig, via telefon eller e-post, inte bara har ett negativt budskap utan att man även förmedlar det positiva. Att kontakten i skolan nästan enbart sker då man har något negativt att förmedla, var något som framkom av intervjun med en pedagog. Denne menade att den negativa kommunikationen sker från båda håll (förälder och pedagog). Den andra pedagogen i skolan menar att denne delger information även vid positiva förändringar, detta ansåg emellertid inte föräldrarna ske. Föräldrarna inom skolan menar även att det oftast är de som tar kontakt med pedagogen och inte tvärtom. Detta skulle kunna bero på att läroplanen kan tolkas och att man som pedagog enbart tar kontakt med föräldrar när man har specifik information om barnet att delge. Om kontakten oftare hade varit av positiv art, hade troligtvis kontakten skett oftare.

Föräldramöten är över lag den vanligaste samverkansformen (se resultat av enkätundersökning), men för att få till ett bra föräldramöte anser vi det av stor vikt att innan mötet äger rum, vara tydlig med vad det är som skall behandlas då detta kan resultera i att fler föräldrar engagerar sig/blir engagerade (Sandberg et al., 2007; Flising et al., 1996). Av intervjuerna framkom att man på föräldramöten brukar diskutera olika frågor och att föräldrarna får ta upp vad som anses bra och vad som behöver bättras på. Att man har diskussioner med föräldrar om vad de tycker är bra med verksamheten och vad man behöver förbättra gör att man som pedagog får möjlighet att se verksamheten med nya ögon. Genom intervjuerna framkom av en del pedagoger att föräldrars åsikter är viktiga, och att de åsikter de har kan leda till förbättringar.

Det framkom från intervjuerna att pedagogerna inte ber föräldrarna om hjälp utan vill visa på sin kompetens, vilket kan resultera i att samverkan förhindras. Det som även kan försvåra samverkan mellan förälder och pedagog i både förskola och skola, är att pedagogen ser till hela verksamheten, medan föräldern oftast ser till det egna barnet. Det som även uppdagades var att pedagogerna har en gräns till hur mycket de är villiga att släppa in föräldrarna i verksamheten. Man anser å ena sidan att det är viktigt att få in föräldrarna i verksamheten, men menar å andra sidan att det finns en gräns till hur mycket föräldrarna faktiskt skall få bestämma. Att pedagogerna har svårt att släppa in föräldrar kan bero på att de känner att de har en högre pedagogisk kompetens än dem eller känner sig osäkra i sin yrkesroll.

Sandberg et al.(2007) talar om den onda cirkeln då pedagoger inte når fram till föräldrar inom förskolan och den goda då föräldrarna känner att deras engagemang i verksamheten uppskattas. Vi anser att den onda cirkeln kan uppstå i både förskola och skola, samt att det inte alltid enbart är pedagoger som inte når fram till föräldrar, utan även föräldrar som inte når fram till pedagoger. När det kommer till den goda cirkeln anser vi det inte enbart vara av betydelse att föräldrarna skall känna sig uppskattade för det engagemang de ger, utan vi anser det även av vikt att pedagogerna får uppskattning av föräldrarna, då detta kan leda till ökad samverkan, förtroende, trygghet samt ett ökat engagemang från pedagogens sida.

I Lpo 94 framgår att pedagogerna som arbetar inom skolan ska *klargöra* de regler och förhållningssätt som skolan har, medan det i Lpfö 98 istället framgår att pedagoger och föräldrar tillsammans ska *diskutera* vilka regler och förhållningssätt som bör gälla. Vi anser att denna skillnad kan vara en anledning till att det finns många olika innebörder med

föräldrasamverkan i förskolan och skolan. I de två verksamheterna ter sig föräldrasamverkan på olika sätt. Av det resultat som framkommit kan vi se att det oftare sker en tvåvägskommunikation i förskolan, då pedagogerna och föräldrarna för en mer daglig dialog än i skolan. I skolan sker oftast en envägskommunikation då man allt som ofta skickar e-post och/eller vecko/månadsbrev till föräldrarna.

Att både föräldrars och pedagogers uppfattningar kring föräldrasamverkan skiljer sig åt, är något vi erfarit genom de enkäter och intervjuer som genomförts. Detta kan bero på att pedagogerna inte varit tydliga med att få in föräldrarna i verksamheten eller helt enkelt att man inte fört någon dialog parterna emellan om vad föräldrasamverkan innebär (Bouakaz, 2009; Sandberg et al., 2007). För att undvika detta är det av stor vikt att man som pedagog är tydlig gentemot föräldrarna.

Pedagogiska och didaktiska reflektioner

Genom att öppna upp för föräldrars åsikter blir föräldrar mer medverkande i verksamheten. Föräldrarnas uppgift är inte att komma in i verksamheten och ta över pedagogens roll, utan föräldrar skall istället ges utrymme att säga sin åsikt. Men som pedagog är det inte möjligt att tillgodose alla olika åsikter som förs fram om en och samma sak. Här måste man som pedagog göra en pedagogisk avvägning om hur man skall behandla de olika åsikterna och tänka på att de åsikter som förs fram av föräldrar även kan anpassas för att passa in i verksamheten. När föräldrarna fört fram sina åsikter är det av vikt att pedagogen tydligt går ut till föräldrarna med hur denne förhåller sig till dessa så att föräldrarna kan få ta del av den pedagogiska tankegången. Det är av vikt att man som pedagog visar att man tagit åsikterna i beaktande, motiverar till varför man gör eller inte gör på ett visst sätt, och att man inte känner sig hotad i sin yrkesroll som pedagog. Om föräldrar vet vilken roll de har i verksamheten och har liknande förhållningssätt som andra föräldrar, pedagoger och även i vissa fall hela verksamheten, kan detta leda till en ökad föräldrasamverkan och att den samverkan som sker blir kvalitetsmässigt bättre. Det bör även nämnas att båda parter måste vara öppna för lösningar och tillsammans hitta den rätta formen för att kunna samverka på bästa möjliga sätt. Det är även viktigt, både som pedagog och förälder, att tänka på att dialogen inte enbart skall komma från ett håll. Pedagogens uppgift är att ta den första kontakten, men för att hålla den vid liv anser vi det även ligga på föräldern att hålla sig uppdaterad om sitt barn. Ansvaret ligger så att säga på båda parter.

För att få in föräldrarna mer fysiskt i verksamheten måste man som pedagog vara tydlig och klargöra för föräldrarna att de är välkomna. Då många föräldrar i vår undersökning uttryckte sig som så att de inte ser vilken funktion de har och inte heller tror att de skulle få se hur verksamheten verkligen fungerar, väljer de att avstå. Pedagogerna menar här att de varit tydliga med att bjuda in föräldrarna. Det som vi anser kan behövas vid dessa tillfällen är att pedagogen gör en mer formell och personlig inbjudan till föräldern där man tillsammans med denne kommer överens om vilken dag som skulle passa för föräldern att komma på besök under dagen. För att komma fram till en passande samverkansform är det bra om man som pedagog för en diskussion tillsammans med föräldern. Är emellertid inte föräldern intresserad utav samverkan är det upp till pedagogen att erbjuda en sådan typ av samverkansform som kan tilltala föräldern. Som pedagog får man inte ge upp.

Det kan vara svårt att engagera alla föräldrar. Den fråga man här kan ställa sig är hur man kan gå tillväga för att få med alla föräldrar in i verksamheten. Vi anser det viktigt att ha i åtanke att alla människor är olika och att olika former av samverkan används för att kunna möta föräldrar på den nivå de befinner sig. Det är en utmaning som pedagog att få med alla föräldrar, men troligtvis blir det enklare om man som pedagog har en större repertoar av samverkansformer att använda sig av än enbart ett fåtal. Att ha en god föräldrasamverkan är

viktigt, det tar troligtvis mycket tid i början men kommer att gynna verksamheten och barnen i längden.

Föräldrasamverkan kan vara en omedveten kontakt, men för att få en bättre samverkan anser vi att man måste medvetandegöra och lyfta fram det som står i läroplanerna om samverkan och sedan tillsammans med både pedagoger och föräldrar göra en tolkning. Då läroplanerna är öppna för tolkningar kan innehållet i dem tydas olika beroende på situationen i verksamheten, barnen, föräldrarna och pedagogerna. Vi anser att det är av vikt att avsätta tid för samverkan mellan hem och förskola/skola och göra det tydligt för föräldrarna vad syftet med föräldrasamverkan är, att det är för barnen och deras framtids skull som man vill ha det. Det är kort sagt viktigt att synliggöra föräldrasamverkan, både för föräldrar och pedagoger.

Då föräldrasamverkan inte ingår i den lärarutbildning vi har genomgått känner vi att vi genom detta arbete har fått en större förståelse för föräldrasamverkan både i förskola och skola. Vi har även blivit medvetna om att de dagliga samtal som sker i förskolan inte alltid behöver innebära god samverkan. Det som vi erfarit genom detta arbete är att kvalitén på samverkan i förskolan kan skifta beroende på vilken tid föräldern hämtar eller lämnar barnet. Det är inte alltid det antal möten som blir till som är det viktiga, utan det som är av större betydelse är hur kvalitén på dessa möten är.

Slutligen vill vi påminna oss själva och andra om att *en liten förändring kan göra en stor skillnad*.

Förslag till fortsatt forskning

I detta arbete har enbart föräldrars och pedagogers perspektiv synliggjorts när det gäller föräldrasamverkan. För att utveckla det som framkommit från våra undersökningar kan det vara intressant att använda sig av en annan typ av metod, såsom observationer. Här skulle kunna tänkas att man medverkar vid exempelvis föräldramöten för att undersöka hur samspelet mellan föräldrar och pedagoger ter sig.

Det som även är viktigt att undersöka är barnens perspektiv och hur de ser på om deras föräldrar blir mer engagerade i verksamheten. Vad anser barnen om att deras föräldrar blir mer engagerade i den verksamhet de befinner sig i? Hur påverkar föräldrasamverkan barnen?

Det som även är intressant att undersöka är om pedagoger kan få fler föräldrar engagerade genom att utveckla repertoaren av samverkansformer. Vilka samverkansformer tilltalar föräldrar mest? Här är det även intressant att titta på hur pedagogerna kan inspireras till att öppna sig mera och släppa in föräldrarna i verksamheten. Detta skulle exempelvis kunna undersökas och genomföras genom ett utvecklingsarbete där man arbetar med både föräldrar och pedagoger där man strävar efter att föräldrasamverkan skall bli så kvalitetsmässigt bra som möjligt. Detta arbete bör dock genomföras under en längre tid då förändringar inte sker över en natt.

6 Referenser

Böcker

- Andersson, Inga (2004). *Lyssna på föräldrarna: om mötet mellan hem och skola*. Stockholm: HLS Förlag
- Eriksson, L., Flising, L. och Kärrby, G. (1979a). *Föräldrasamverkan i grundskolan: Bakgrund och forskningsöversikt*. Rapport 24:89, Mölndal
- Eriksson, L., Flising, L. och Kärrby, G. (1979b). *Syn på samverkan mellan hem och skola. Gruppsamtal med lärare och föräldrar*. Rapport 92, Mölndal
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. och Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan : konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik
- Flising, L., Fredriksson, G. och Lund, K. (1996). *Föräldrakontakt. En bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete*. Stockholm: Informationsförlaget
- Glasgow, N. A. och Jameson Whitney, P. (2009). *What successful schools do to involve families. 55 partnership strategies*. Thousand Oaks, California: Corwin Press
- Ivarson Jansson, E. (2001). *Relationen hem – förskola. Intentioner och uppfattningar om förskolans uppgift att vara komplement till hemmet 1990-1995*. Umeå: Universitets tryckeri.
- Johansson, B. och Svedner, P-O. (1998). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget
- Malmström, S., Györki, I. och Sjögren, P. A. (2005). *Bonniers svenska ordbok*. Norge: NordBook
- Sandberg, A. och Vuorinen, T. (2007). *Hem och förskola samverkan i förändring*. Stockholm: Liber
- Skolöverstyrelsen (1980). *Läroplan för grundskolan. Allmän del: mål och riktlinjer, kursplaner, timplaner*. (Lgr 80). Stockholm: Liber Läromedel/Utbildningsförlaget
- Socialstyrelsen (1981) *Allmänna råd för förskolan, förskolans pedagogiska verksamhet – mål och inriktning*. Uddevalla: Liber Förlag, Bohusläningens AB
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur
- Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98*. Stockholm: Skolverket
- Utbildningsdepartementet (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Lpo 94*. Stockholm: Skolverket

Tidning

Bouakaz, L. (2009). En viktig samverkan. *Kompetensutveckling med grundskoletidningen*, (2), 38- 39. Solna: Fortbildning AB

Internet

Nationalencyklopedin

Sökord: pedagog

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/pedagog>, 2009-11-11, kl. 13:06

Sökord: barn

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/barn/124088>, 2009-11-23, kl. 12:44

Sökord: workshop

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/workshop>, 2009-12-04, kl. 10:05

Skola24

[http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:RnIPch5R4jAJ:https://www.skola24.se/SCHOOL24/311/MAIN/\(S\(dmwm1j45d5rwnx3heqa0zifa\)\)/HelpFiles/Parents.pdf%3FStartPageLinkPK%3D226%26BaseNodePK%3D209+information+skola24&hl=sv&gl=se&sig=AHIEtbQ4FPtasI3IpPjaH_IB_Z0TfWeHoA](http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:RnIPch5R4jAJ:https://www.skola24.se/SCHOOL24/311/MAIN/(S(dmwm1j45d5rwnx3heqa0zifa))/HelpFiles/Parents.pdf%3FStartPageLinkPK%3D226%26BaseNodePK%3D209+information+skola24&hl=sv&gl=se&sig=AHIEtbQ4FPtasI3IpPjaH_IB_Z0TfWeHoA), 2009-11-24 kl. 09:45

Skolverket

Informell och formell samverkan

<http://www.skolverket.se/sb/d/2221/23/11-2009>, 10:18

Elektroniska resurser (e-post)

http://ledamedit.skolverket.se/marknadsfora/sociala_verktyg/, 2009-12-06, kl. 13:07

Bilaga 1

Denna bilaga är en sammanställning av de enkäter vi givit ut. Frågor markerade med P är de som var ställda till pedagoger, de med F är ställda till föräldrar. Vid de frågor flera svarsalternativ ges, är den översta vid varje alternativ till pedagogen och den undre till föräldern.

Enkät till pedagog/förälder

Bifogat vid förskolans enkäter

”Förskolans arbete med barnen skall [...] ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna skall ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för [...] föräldrarnas möjligheter till inflytande” (Lpfö98).

Bifogat vid skolans enkäter

”Alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet” (Lpo94).

1.

(P) Har du som pedagog tagit del av läroplanen för skolan vad gäller samverkan med föräldrar?

(F) Har du själv tagit del av läroplanen för förskolan vad gäller samverkan med föräldrar?

JA NEJ

2.

(P) Har du som pedagog på verksamheten informerat föräldrar om Lpfö 98/Lpo 94 vad gäller samverkan med föräldrar?

(F) Har pedagogerna på verksamheten informerat dig om läroplanen för förskolan vad gäller samverkan med föräldrar?

JA NEJ

3.

(P) Anser du att det är viktigt att föräldrar har kunskap om läroplanen och vad den tar upp om samverkan med föräldrar?

(F) Anser du att det är viktigt för dig som förälder att ha kunskap om läroplanen och vad den tar upp om samverkan med föräldrar?

JA NEJ

4.

(F) Anser du dig ha kunskap att medverka i den pedagogiska planeringen på ditt barns förskola/skola?

JA NEJ

5.

(P) Vilken information ger du när det börjar ett nytt barn på förskolan/skolan?

(flera alternativ kan kryssas för)

(F) Vilken information fick du när ditt barn skulle börja förskolan/skolan?

(flera alternativ kan kryssas för)

Vad för typ av undervisning som kommer att ske

Hur många barn det finns i verksamheten

- Hur kontakt mellan pedagog och förälder sker
- Hur föräldrar kan vara/bli delaktig i sitt barns verksamhet

Annan information:

6.

(P) Tycker du som pedagog att föräldrar lätt kan komma i kontakt med dig?

(F) Tycker du som förälder att det är lätt att komma i kontakt med ditt barns pedagog?

JA NEJ

7.

(P) Hur ofta träffar du föräldrar?

(F) Hur ofta träffar du/har du kontakt med ditt barns pedagog/er?

Dagligen

En gång i månaden

Någon gång i veckan

Mer sällan

Några gånger i månaden

8.

(P) Känner du som pedagog att föräldrarna är delaktiga i sitt barns verksamhet?

(F) Känner du som förälder dig delaktig i ditt barns verksamhet?

JA NEJ

9.

(P & F) Om du svarade JA på ovan fråga, på vilket sätt är de/du delaktiga?

10.

(P) Tar du som pedagog tillvara på föräldrars kunnande?

(F) Tar pedagogerna tillvara på ert kunnande som förälder?

JA NEJ

11.

(P & F) Om du svarade JA på ovan fråga, på vilket sätt?

12.

(P & F) Om du svarade NEJ på ovan fråga, hur skulle verksamheten kunna ta tillvara på föräldrarnas/ditt kunnande?

13.

(P) Vad kan du som pedagog *begära* av föräldrar?

(flera alternativ kan kryssas för)

(F) Vad kan du som förälder *begära* av ditt barns pedagog/er?

(flera alternativ kan kryssas för)

- Kontakt minst en gång/vecka där du som pedagog ger föräldrar information om sitt barns utveckling
- Kontakt minst en gång/vecka där du som förälder får ta del av ditt barns utveckling

- Kontakt minst en gång/månad där du som pedagog ger föräldrar information om sitt barns utveckling
- Kontakt minst en gång/månad där du som förälder får ta del av ditt barns utveckling

- Kontakt minst en gång/halvår där du som pedagog ger föräldrar information om sitt barns utveckling
- Kontakt minst en gång/halvår där du som förälder får ta del av ditt barns utveckling

- Att föräldrarna kontakter dig som pedagog vid förändringar och vid behov
- Information om hur man lättast når pedagogen

- Att föräldrar bidrar till verksamheten
- Information om hur du som förälder kan bidra till verksamheten

- Att föräldrar bidrar med sina åsikter om vilka material som ska användas i verksamheten
- Inflytande över vilken typ av material som används i verksamheten

- Att föräldrar intresserar sig över vilka arbetsformer som används
- Vilka arbetsformer som används

Annat:

14.

(P) Vad upplever du som pedagog att föräldrar *har* inflytande över?

(flera alternativ kan kryssas för)

(F) Vad upplever du att du som förälder *har* inflytande över?

(flera alternativ kan kryssas för)

- Vad deras barn lär sig i förskolan/skolan
- Vad ditt barn lär sig i förskolan/skolan

- Olika arbetsformer
- Olika arbetsformer

- Inköp av material till verksamheten/skolarbetet
- Inköp av material till verksamheten/skolarbetet

- Utflykter och friluftsdagar
- Utflykter och friluftsdagar

- Inköp av fritidsmaterial, t.ex. fotbollar, hopprep mm
- Inköp av fritidsmaterial, t.ex. fotbollar, hopprep mm

15.

(P & F) Vad upplever du som pedagog att föräldrar *bör ha* inflytande över?
(flera alternativ kan kryssas för)

- Vad deras barn lär sig i förskolan/skolan
- Vad ditt barn lär sig i förskolan/skolan

- Olika arbetsformer
- Olika arbetsformer

- Inköp av material till verksamheten/skolarbetet
- Inköp av material till verksamheten/skolarbetet

- Utflykter och friluftsdagar
- Utflykter och friluftsdagar

- Inköp av fritidsmaterial, t.ex. fotbollar, hopprep mm
- Inköp av fritidsmaterial, t.ex. fotbollar, hopprep mm

16.

(P & F) Vilka samverkansformer mellan förskola/skola och hem används enligt din uppfattning?

(flera alternativ kan kryssas för)

- Information på föräldramöten
- Information på föräldramöten

- Information i vecko- och/eller månadsbrev
- Information i vecko- och/eller månadsbrev

- Informationsmöten för föräldrarna där arbetssätt och tankesätt inom ämnen diskuteras, exempelvis studiecirkel
- Informationsmöten för föräldrarna där arbetssätt och tankesätt inom ämnen diskuteras, exempelvis studiecirkel

- Träffar där föräldrarna medverkar i planeringen av undervisningen
- Träffar där föräldrarna medverkar i planeringen av undervisningen

- Inga samverkansformer används
- Inga samverkansformer används

Andra former av samverkan används. Vilka i så fall?

17.

(P & F) Vilka samverkansformer mellan förskola/skola och hem tycker du *borde* användas enligt din uppfattning?

(flera alternativ kan kryssas för)

- Information på föräldramöten
- Information på föräldramöten

- Information i vecko- och/eller månadsbrev
- Information i vecko- och/eller månadsbrev

- Informationsmöten för föräldrar där arbetsätt och tankesätt inom ämnen diskuteras, exempelvis studiecirkel
- Informationsmöten för föräldrar där arbetsätt och tankesätt inom ämnen diskuteras, exempelvis studiecirkel

- Träffar där föräldrar medverkar i planeringen av undervisningen
- Träffar där föräldrar medverkar i planeringen av undervisningen

- Inga samverkansformer bör användas
- Inga samverkansformer bör användas

Andra samverkansformer används. Vilka i så fall?

18.

(P) Hur mycket tid tror du att föräldrar är beredda att lägga på sitt barns verksamhet?

(F) Hur mycket tid är du beredd att lägga i ditt barns verksamhet?

Ca ---- timmar/dag Ca ---- timmar/vecka Ca---- timmar/månad Ca---- timmar/år

Bilaga 2

INTERVJU PEDAGOG

- Vad betyder föräldrasamverkan för dig?
- Hur tolkar du/vad betyder ordet samverkan för dig?
- Vad för typ av föräldrasamverkan bidrar du till?
- Hur anser du att förskolan/skolan bör engagera föräldrar i verksamheten?
- Hur upplever du att samverkan fungerar med föräldrar på förskolan/skolan?
- Hur kommunicerar föräldrar med dig som pedagog?
- Hur ofta kommunicerar du med föräldrar?
- När brukar du vanligtvis ta kontakt med föräldrar?
- På vilket/vilka sätt har föräldrar möjlighet att påverka verksamheten?
- När anser du att föräldrar skall vara med och påverka den pedagogiska verksamheten?
- Hur bemöts föräldrar på förskolan/skolan? Exempelvis när det gäller de gånger de framfört synpunkter och/eller önskemål.
- Hur skulle du känna inför att ha med föräldrar på avdelningen/i klassrummet?
- När och hur anser du att föräldrar är villiga att samverka?
- När känner du att föräldrar bör samverka med dig som pedagog?
- På vilket sätt tar du som pedagog tillvara på föräldrars kunnande?
- Vad erfar du för svårigheter när det gäller föräldrasamverkan?
- Vad kan det finnas för positivt när det gäller föräldrasamverkan?
- Beskriv en bra föräldrasamverkan? Hur skulle du vilja ha det?
- Hur tror du att samverkan skiljer sig i förskolan respektive grundskolans senare år?

INTERVJU FÖRÄLDER

- Vad betyder föräldrasamverkan för dig?
- Hur tolkar du/vad betyder ordet samverkan för dig?
- Vad för typ av föräldrasamverkan bidrar du till?
- Hur anser du att förskolan/skolan bör engagera dig som förälder i verksamheten?
- Hur upplever du att föräldrasamverkan fungerar på förskolan/skolan?
- Hur kommunicerar pedagoger med dig som förälder?
- Hur ofta kommunicerar du med pedagoger?
- När brukar du vanligtvis ta kontakt med pedagoger?
- På vilket/vilka sätt har du som förälder möjlighet att påverka verksamheten?
- När anser du att du som förälder skall vara med och påverka den pedagogiska verksamheten?
- Hur bemöts du som förälder på förskolan/skolan? Exempelvis när det gäller de gånger du framfört synpunkter och/eller önskemål.
- Hur skulle du känna inför att vara med på avdelningen/i klassrummet?
- När och hur anser du att föräldrar är villiga att samverka?
- När känner du att du som förälder bör samverka med pedagoger?
- På vilket sätt tar pedagoger tillvara på ditt kunnande som förälder?
- Vad erfar du för svårigheter när det gäller att samverka med pedagoger?
- Vad erfar du som positivt med föräldrasamverkan?
- Beskriv en bra föräldrasamverkan? Hur skulle du vilja ha det?
- Hur tror du att samverkan skiljer sig i förskolan respektive grundskolans senare år?

Bilaga 3

Detta missivbrev är en sammanställning av de brev vi givit ut till föräldrar och pedagoger i förskola och skola i samband med enkäter.

Examensarbete vid lärarutbildningen vid Göteborgs universitet

Vi är två stycken studenter som utbildar oss till lärare vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i januari 2010. Med examensarbetet vill vi undersöka till vilken grad det sker en föräldrasamverkan i förskola och skola. Vårt syfte med enkäten är att kartlägga hur kontakten/samverkan mellan pedagogerna och föräldrarna ser ut i de respektive skolformerna. För att få en så rättvis bild som möjligt av hur föräldrakontakten ser ut har vi valt att undersöka både föräldrarnas och pedagogernas syn på saken.

För att kunna besvara dessa frågor behöver vi samlas in material genom att du som förälder svarar på den enkät som kommer med detta brev.

Den här enkäten kommer att vara helt anonym.

För förskolan

När ni besvarat enkäten och lagt den i brevlådan som sitter i hallen på ditt barns avdelning kommer ingen annan än vi som skriver detta arbete att läsa den. Varken förskolan, området eller enskilda personer kommer att nämnas i vår uppsats.

För skolan

När ni besvarat enkäten lägger ni den i det kuvert som medföljer, då för att ingen annan än vi skall kunna läsa innehållet. Kuvertet ger ni sedan till ert barn som tar med sig denna till sin lärare. Varken skolan, området eller enskilda personer kommer att nämnas i vår uppsats.

Det skulle vara till stor hjälp för oss om ni vill ta er tid att svara på denna enkät.

Tack på förhand!

Pedagogen, Göteborg i oktober 2009

Vid eventuella frågor går det bra att kontakta oss.

Marie Petersson, X@hotmail.com

Camilla Jonsén, X@hotmail.com

P.s. Vi är tacksamma om den besvarade enkäten kommer oss tillhanda senast 4 november 2009 så att vi får tid till att sammanställa resultatet och använda det i vårt examensarbete. D.s.